

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 35
7/2020
22. február 2020

Cena 0,60 €

Ludo Štefko

ZALOŽIL ĽUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

KEBY SA NA NÁS TROCHU USMIALA PANI ŠTASTENA
Strana 4.

VEĽKOALBÁNSKE FANTAZMAGÓRIE ALEBO POLITICKÝ PRAGMATIZMUS
Strana 5.

MINISTERKA ĽUBICA LAŠŠÁKOVÁ BILANCUJE AKTIVITY REZORTU
Strana 6.

SMRTIACE OHNIVÉ PEKLO NA POPOLCOVÚ STREDU
Strana 7.

DIELA FERDINANDA HLOŽNÍKA VYSTAVUJE GALÉRIA NEDBALKÁ
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Materinský jazyk. Je to nádherné slovné spojenie. Jazyk, ktorý nás učili naše matky. A ich matky. Jazyk, ktorý patrí k našej domovine, je jej súčasťou, jej nehmotným pokladom. V piatok 21. februára je Medzinárodný deň materinského jazyka. Pripomínajú si ho v mnohých kultúrnych a civilizovaných spoločnostiach. Vedia prečo. Jazyk je podstatou ich bytia.

Hodnotu rodnej reči a materinského jazyka si v bežnom živote málokedy uvedomujeme. Prítom práve jazyky sú najsilnejšími nástrojmi na zachovanie a rozvoj nášho hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva. Cieľom Medzinárodného dňa materinského jazyka, ktorým je už roky 21. február, je pripomenutie, poznávanie a zvyšovanie úrovne ovládania materinských jazykov na celom svete.

Materinský jazyk je jedinečný, pretože každému človeku sa ním od narodenia vtláča pečať zaistujúca osobitné videnie vecí. To platí aj potom, ako sa človek naučí ovládať ďalšie, ale stále iba cudzie jazyky. Nimi sa oboznamuje s inými pohľadmi na svet, s iným videním problémov, s inými prístupmi k ich riešeniu.

Medzinárodný deň materinského jazyka je jedinečná príležitosť na zvyšovanie úrovne používania spisovného slovenského jazyka a zároveň zvyšovanie povedomia našich občanov v oblasti jazykovej kultúry. Tento deň nám pripomína svätých Cyrila a Metoda, Antona Bernoláka, Ľudovíta Štúra a ďalších. Náš slovenský jazyk má kodifikovanú podobu a denne ho používame ako štátny jazyk. Je dôležitý výrazne ho zviditeľňovať, pripomínať a rôznymi aktivitami oslavovať.

Slovensko nesmie prísť o nádhernú ľubozvučnú spevavú, výrazovú i významovo bohatú slovenčinu. Jej dnešní používatelia jej dávajú čoraz viac podpásových rán. Zväčša z hlúposti, ale čo je oveľa horšie – z nevedomosti. Staršie generácie si nepamätajú taký úpadok nášho materinského jazyka, akého sme svedkami v súčasnosti. A nepamätajú si ani takú ľahostajnosť voči klesajúcej úrovni znalostí slovenčiny.

Máme tu deň materinského jazyka, skloňme sa pred týmto našim národným klenotom, vzdajme mu úctu a posnažme sa trochu viac o jeho prežitie aj pre ďalšie generácie, ktoré prídu po nás.

Štefan ZLATOŠ

Politický postoj prezidentky nemôže zmeniť rozhodnutie slovenského parlamentu Istanbulský dohovor posielame tam, kde vznikol

Ľudovít ŠTEVKO – Foto: autor

Rozhodovanie prezidentky nemôže zmeniť rozhodnutie slovenského parlamentu, lebo podľa našej ústavy musí byť ratifikácia medzinárodnej zmluvy schválená Národnou radou Slovenskej republiky a prezidentka by mala v tomto prípade iba vykonávať vôľu zástupcov ľudu.

Pre mnohých slovenských kresťanov a Slovenský dohovor za rodinu bol jedenásty február mimoriadny deň. Na Námestí slobody v Bratislave sa tísichlavý dav modlil, aby sa Istanbulský dohovor neratifikoval, lebo sa prieči našim kresťanským i európskym civilizačným hodnotám, aby sa vrátil bez nášho súhlasu tam, odkiaľ vzišiel – do Rady Európy do Bruselu.

■ PRIŠLI ZÁSTUPY

Nebol to priaznivý deň na zhromaždenie občanov: veľa ľudí si muselo vziať poldňovú dovolenku a dobré oblečenie do nevlúdneho veterného počasia. Ale prišli – zástupy starých i mladých. Na Námestí slobody chýbal akurát ľudový tribun, kazateľ, rímskokatolícky kňaz Marián Kuffa, populárny farár zo Žakoviec, ktorému jeho biskup Štefan Sečka zakázal opustiť Spišskú diecèzu a zúčastniť sa na modlitebnom zhromaždení v Bratislave. Motívom čudného rozhodnutia biskupa bola zrejme obava z politizácie zhromaždenia, inak sa bojázlivosť predstaviteľa cirkvi vysvetliť nedá. V tejto súvislosti by autor týchto riadkov rád pripomenul totožný prípad českého katolíckeho kňaza Petra Piňhu, kazateľa v Chráme sv. Víta, ktorý ostrými slovami skritizoval Istanbulský dohovor, čo vyvolalo mediálnu búrku nevláde „pražskej kaviarne“. Trestné oznámenie feministkej organizácie Českej ženskej lobby na významného pražského kazateľa za šírenie poplašnej správy sa stretlo s neúspechom. Najvyššia autorita českej rímskokatolíckej cirkvi

Vplyvný kňaz Marián KUFFA, ktorý otvorene kritizuje Istanbulský dohovor, sa na bratislavskom proteste zúčastniť nemohol. Jeho biskup mu odporučil, aby podujatie svojou účasťou nepolitizoval. Organizátori sa vynášali – premietali jeho známu omšu proti dohovoru.

kardinál Dominik Duka sa zastal svojho kňaza Petra Piňhu, podporil jeho názory a udavačstvo feministiek sa celkom logicky zahrlo do autu. Žiaľ, na Slovensku po odchode Jána Chryzostoma kardinála Korca taká autorita citeľne chýba.

■ PÔSOBIVÁ KÁZEŇ

Organizátori bratislavského podujatia sa vynášali, kňaza Mariána Kuffu sprítomnili na veľkoplošnom plátne videozáznamom jeho pôsobivej kázně venovanej účastníkom zhromaždenia, prítomným i neprítomným politikom. Okrem slov nabádajúcich k zná-

šanlivosti, nie nenávisti, adresoval prezidentke úprimné, ale nekompromisné slová: „Ak neodmietne dohovor ratifikovať, dopustí sa vlastizrady.“ Podľa neho je pani prezidentka povinná rešpektovať dvakrát jasne vyslovenú vôľu parlamentu, cirkvi a veriaciach, ktorých je na Slovensku vyše sedemdesiatpäť percent, kým ju nevolila ani štvrtina národa.

■ LIBERÁLNE TANCE

Liberálne tance časti politického spektra i médií nad Istanbulským dohovorom a právnické kľučkovanie poradcov

prezidentky nepresvedčili väčšinu slovenského národa. Poradca Ján Mazák už raz spôsobil hanbu bývalému prezidentovi a Slovenskej republike pred Benátskou komisiou a ukazuje sa, že aj ideová nasledovníčka Andreja Kisku chce robiť podobné kroky. Jej advokát Peter Kubina v úlohe poradcu zrejme nepozná rokovací poriadok NR SR, keď tvrdí, že parlament sa nemôže v konaní kratšom ako tridsať dní zaoberať Istanbulským dohovorom, ako navrhuje predseda parlamentu s predsedom vlády. Lapsus poradcu spočíva v tom, že nerozlišuje schvaľovanie zákona od schvaľovania medzinárodnej zmluvy. Rovnako je nenáležitá, aby sa medzinárodnou zmluvou zaoberal ústavný súd, ako navrhuje prezidentka predsedovi vlády.

■ ČO NA TO BIBLIA?

V prvej knihe Genezis sa môžeme dočítať: „Boh stvoril človeka, aby bol jeho obrazom, stvoril ho, aby bol obrazom Božím, ako muža a ženu ho stvoril.“ Ak niektorí z politikov či predstaviteľov štátu neveria náboženským dogmám, nech sa aspoň riadia zákonmi prírody a zdravým rozumom. Istanbulský dohovor, ktorý správne nabáda k zvýšenej citlivosti voči násiliu páchanom na ženách, popritom nepriamo legitimizuje gender ideológiu, ktorú chce zaviesť do právneho poriadku štátu. Naozaj môžeme uveriť tvrdeniu, že existencia dvoch pohlaví muža a ženy je len stereotypný kultúrny konštrukt, a nie univerzálna biologická charakteristika človeka?

3 OTÁZKY PRE:

PhDr. Evu LUPTÁKOVÚ, riaditeľku Oravskej galérie v Dolnom Kubíne

Jubileá s hviezdoslavovskou tichou spokojnosťou

• Pod strechou dolnokubínskeho Župného domu sa 29. januára slávil dve jubileá. Maticári tu pred sto rokmi založili svoju organizáciu a vy ste v ten istý deň tiež mali narodeniny – boli ste teda v epicentre i epicentrom, keďže ste maticíu slávnosť prijali pod strechu galérie, aj ste ju moderovali. Ako sa jej priebeh a atmosféra do vás zapísali?

Rečníci spomínali na významné historické osobnosti, ktoré kráčali pred sto rokmi centrálnym schodiskom Župného domu tak, ako 29. januára ich súčasní pokračovatelia vstupovali do galérie. Vtedy sa čestnými predsedami Matice v Dolnom Kubíne stali P. O. Hviezdoslav a Dr. Ignác Radlinský, predsedom župný lekár Ladislav Nádási-Jégé. Súčasný predseda Martin Zembjak tento slávny fundament nemohol nespomenúť a ponúkol víziu

fungovania MS v súčasnosti. Mám radosť, že maticíne jubileum dopadlo na výbornú. Ja osobne som bola dojatá, keď mi stovadsať maticiarov zaspevalo a zagratalovalo.

• Oravskú galériu vediete od roka 1984, v roku 2015 sa stala Galériou roka v súťaži MK SR, vy ste rezortné vyznamenanie za jej vynikajúce manažovanie dostali rok predtým a v roku 2018 ste získali Cenu Mariána Várossa za to, čo vytvárate a vy ste v ten istý deň tiež mali narodeniny – boli ste teda v epicentre i epicentrom, keďže ste maticíu slávnosť prijali pod strechu galérie, aj ste ju moderovali. Ako sa jej priebeh a atmosféra do vás zapísali?

V tomto roku si OG pripomína päťdesiate piate výročie založenia. Staráme sa o krásne a cenné zbierky, v troch okresoch prevádzkujeme deväť stálych expozícií a pre návštevníkov sa usilujeme

prípravovať zaujímavé výstavy. Fašiangovú kompiúnu vedie Vladimír Kompánek, sprevádzajú ho kamaráti Julo Považan, Michal Škrovina, nemôžu chýbať oravskí insitní rezbári. Ak sa pýtate, či je výstava zložená z diel, ktoré mám rada, tak odpoveď znie áno.

• Nemáte obavu, že keď zavesíte riaditeľovanie na klince, odpadne z OG čosi ako číslo domu?

Osobne si myslím, že štyridsať rokov pracovať na jednom mieste a skoro toľko aj v riaditeľskej pozícii je postačujúce. Zo Župného domu nemá aké číslo odpadnúť, pretože sme ho tam po generálnej rekonštrukcii v roku 1994 späť nepribíli... Oravská galéria a Župný dom už majú svojho génia loci.

Zhovárať sa Emil SEMANCO
Foto: archív E. L'

NEOGRAFIA
www.neografia.sk

V SNN 8/2020
SI PREČÍTATE

• Detský mozog dnes vníma tlačeneý text inak ako u tých, čo vyrástli na tlačeneých knihách
• Pred sto tridsiatimi rokmi sa narodil v Dobrej Nive politik a diplomat Juraj SLÁVIK NERESNICKÝ
• Pred dvadsiatimi rokmi začali vydávať národne a proslovensky orientované periodikum Extra plus

Posolstvo veriacich pre Zuzanu Čaputovú: Odmietnite Istanbulský dohovor! Gender ideológia ruší všetky morálne normy

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: autorka

Z bratislavského Námestia slobody pred úradom vlády sa na adresu prezidentky Zuzany Čaputovej nieslo posolstvo: Odmietnite Istanbulský dohovor! To odkazovali prezidentke účastníci modlitbového zhromaždenia jedenásteho februára. Od roka 2017 organizuje Slovenský dohovor za rodinu po farnostiach Slovenska sväté omše, ktorých súčasťou je ružencový pochod k sídlam miestnych samospráv, aby žiadali jedno: Zastavte zlo z Istanbulu.

Čo sa stalo v Istanbuli v roku 2011? Členské štáty Rady Európy podpísali Dohovor Rady Európy o prevencii násilia na ženách a domáceho násilia a boja proti nemu. Ono by to bolo v poriadku, kto by nechcel chrániť ženy proti násiliu? Lenže autori obohatili tento dokument o ideológiu rodovej rovnosti, ktorá definuje rod ako sociálny konštrukt bez akéhokoľvek vzťahu k skutočnému biologickému pohliaviu. Dokonca požaduje odstraňovanie prirodzeného posolania mužov a žien, čo rafinované schováva pod termín „odstraňovanie stereotypných rolí mužov a žien“. Z tejto požiadavky však vyplývajú ďalekosiahle konzekvencie až po narušenie práva rodi-

čov vychovávať a vzdelávať svoje deti vo vlastnom morálnom a náboženskom presvedčení.

■ NOVÁ SEXREVOLÚCIA

Nemecká sociologička a spisovateľka Gabriele Kubyová vydala v roku 2013 knižku Globálna sexuálna revolúcia s veľavravným podtitulom Strata slobody v mene slobody. Vysvetľuje v nej nový pojem gender, požadujúci emancipáciu od vlastnej prirodzenosti. Varuje, že „globálna sexuálna revolúcia je po prvý raz predstavená v súvislostiach: myšlienkoví priekopníci od čias Francúzskej revolúcie, obrat od feminizmu ku genderideológii, strategické globálne presadenie gen-

derideológie prostredníctvom OSN, EÚ a národných vlád. Politické znásilnenie jazyka, epidemické rozšírenie pornografie, zrušenie všetkých morálnych noriem prostredníctvom zrovnoprávnenia homo-, bi-, trans- a intersexuality s heterosexuálnosťou, ktoré siaha až po „homomanželstvá“ s možnosťou adopcie a – ako najbezpečnejší front kultúrnej revolúcie – prevýchova mládeže v školách a materských školách predčasnou sexualizáciou“.

Autorka varuje, že „nikdy predtým neexistovala ideológia, ktorá chcela zničiť pohlavnú identitu muža a ženy a každú etickú normatívnosť sexuálneho správania“, až ideológia rodovej rovnosti. Je náhoda,

že Istanbulský dohovor podpísala vtedajšia ministerka spravodlivosti Lucia Žitňanská a sprísnenie trestných činov extrémizmu sa stalo tiež za jej ministrovania? Práve „kriminalizovanie novými trestnými činmi ako ‚homofóbia‘, ‚štvavá reč‘ a antidiskrimináčnými zákonmi je gender ideológia v niektorých krajinách už realitou a globálne postupuje vpred“, uviedla Kubyová v roku 2013. A kto na Slovensku je za ratifikáciu Istanbulskeho dohovoru? Najmä prezidentka Čaputová a celé spektrum progresívcov.

■ ROZHODUJÚCI ZÁPAS

Mohla cirkev na Slovensku zostať ľahostajná k Istanbulskému

Na „ružencovom pochode“ sa zúčastnila aj mládež.

dohovoru? Najrazantnejšie sa proti nemu postavil kňaz Marián Kuffa. A cirkevná hierarchia namiesto toho, aby ho v jeho činnosti podporila, zakázala mu účasť na týchto stretnutiach s občanmi. Výhovorka, že sme pred voľbami, neobstojí, lebo práve o to ide, aby sme zabránili progresívcovi vo voľbách získať moc nad Slovenskom. Ak sa tak stane, bude to aj vina predstaviteľov cirkvi, ktorí nepochopili ani odkaz sestry Lucie z Fatimy: „Posledným bojom medzi Pánom a kráľovstvom Satana bude boj o manželstvo a rodinu. Nebojte sa. Každý, kto sa bude snažiť o posvätnosť manželstva a rodiny, bude mať protivníkov a oponentov, pretože to je rozhodujúca otázka.“

Štátna pomoc na podporu pri likvidácii mŕtvych hospodárskych zvierat Štát ponúka podporu chovateľom zvierat

Ján ČERNÝ – Ilustračné foto: Emil SEMANCO

Ministerstvo pôdohospodárstva podporí chovateľov hospodárskych zvierat. Spúšťa systémové opatrenie štátnej pomoci na odstraňovanie a likvidáciu mŕtvych hospodárskych zvierat. Chovateľom hospodárskych zvierat sa výrazne znížia náklady, čo bude mať pozitívny dosah na živočíšnu výrobu na Slovensku. Pôdohospodárska platobná agentúra historicky prvýkrát vypisuje Výzvy na predkladanie žiadostí v rámci štátnej pomoci už vo februári.

Živočíšna výroba je mimoriadne citlivý sektor slovenského poľnohospodárstva. Ak poľnohospodárovi zviera uhynie, vzniká mu značná strata, ktorá má aj finančné následky. Zároveň však musí chovateľ následne znášať náklady na odstránenie a likvidáciu mŕtvych zvierat. Aby však pre neho nebol úhyn zvieraťa likvidačný, ministerstvo prišlo so systémovou štátnou pomocou vo výške dva milióny eur, ktorá straty v živočíšnej výrobe zmierni.

Štátna pomoc je určená na podporu podnikov pôsobiacich v poľnohospodárskej prvovýrobe, pri odstraňovaní a likvidácii mŕtvych hospodárskych

zvierat v príslušnom kalendárnom roku, a to kompenzáciou oprávnených nákladov. Jej cieľom je podpora chovateľov hospodárskych zvierat, a tým potravinovej sebestačnosti krajiny. Podpora pozitívne ovplyvní aj veterinárnu a zdravotnú bezpečnosť Slovenska.

■ DOTÁCIE ŠTÁTU

V rámci štátnej pomoci Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA) nepriamo podporí poľnohospodárov až do výšky sto percent ich nákladov na odstraňovanie mŕtvych hospodárskych zvierat a do výšky sedemdesiatich

piatich percent nákladov na likvidáciu týchto mŕtvych hospodárskych zvierat. Žiadosti o poskytnutie dotácie možno podávať do 4. marca 2020. Žiadosť o poskytnutie dotácie na odstraňovanie a likvidáciu mŕtvych hospodárskych zvierat podáva Pôdohospodárskej platobnej agentúre výlučne poskytovateľ služby – právnická osoba oprávnená na podnikanie, ktorá je prevádzkovateľom zariadenia na odstraňovanie a likvidáciu živočíšnych vedľajších produktov. „Vďaka našej niekoľkoročnej intenzívnej práci na digitalizácii PPA sme mohli výzvu vypísať rekordne skoro, už vo februári kalendárneho

Doterajšie problémy chovateľov hospodárskych zvierat pri ich uhynutí chce systémovo riešiť opatreniami na ich odstraňovanie a likvidáciu rezort dotáciami od štátu.

roka,” vysvetlil Juraj Kožuch, generálny riaditeľ PPA. Vo výzve sú žiadatelia oslobodení od predkladania niektorých potvrdení, ako sú potvrdenia z Obchodného registra, zo Živnostenského registra, zo Sociálnej poisťovne, zo všetkých zdravotných poisťovní, z registra trestov a daňového úradu.

■ CHÝBAJÚ BITŮNKY

Slovensku chýbajú bitútky. Hoci ročne dokážeme dochovať okolo osem-

stotisíc až deväťstotisíc kusov zvierat, spracovať z nich dokážeme iba štyridsať percent. Päťstoštyridsaťtisíc kusov zvierat ročne sa vyváža do zahraničia na bitútky, lebo naše kapacity sú také nízke. Sú to desiatky kamiónov týždenne. A prečo potom nemáme viac bitútkov na Slovensku? Pretože sa obchodníkom podarilo lacnejšie doviezť už hotový produkt, povedzme polovičky sviň, ako ich živé nakupovať na Slovensku.

VŠIMLI SME SI

Nedávno dokončená slovenská časť cyklookruhu Aquavelo meria vyše dvestotridsať kilometrov. Spája poľské a slovenské kúpeľné mestečká v slovensko-poľskom pohraničí, ako sú Bardejovské Kúpele, Krynica, Muszyna a Szczawnica.

Aj v katastri obce Kamienka je prameň minerálnej vody, ktorú miestni nazývajú Štáva (Anna) a okolo vedie vetva cyklotrasy Aquavelo od Hniezdného smerom na kúpele Vyšné Ružbachy.

Projekt Aquavelo

Celá cyklistická trasa Aquavelo je označená jednotným spôsobom a doplnená prvkami drobnej architektúry. Projekt zahŕňa i výstavbu a modernizáciu lávok, odpočinkových cyklistických miest, osadenie informačných tabúl, zvislého značenia, cyklostojanov, lavičiek a podobne. Infraštruktúru doplní cyklomapa, propagačné a informačné materiály a mobilná aplikácia. Projekt výstavby cyklookruhu, spájajúceho kúpeľné miesta najmä v okolí doliny rieky Poprad, je zameraný na hospodárske oživenie hraničných častí Slovenska a Poľska. Trasa prechádza cez najcennejšie územia z hľadiska prírody a krajiny. Zahŕňa významné pamiatky drevenej architektúry aj pramene minerálnych vôd. Cyklistický chodník vedie čiastočne po už existujúcich cykloliniách vrátane trasy EuroVelo a čiastočne po dobudovaných trasách. V obci Hniezdne pri Starej Ľubovni sa spája s iným okruhom, ktorý vzniká v rámci projektu Historicko-kultúrno-prírodná trasa okolo Tatier a významne zvýši dosah projektu a posilní pozitívny efekt spojený s rozvojom cezhraničného turistického ruchu. Tieto projekty a aktivity sa realizujú s finančnou podporou Ministerstva dopravy a výstavby SR.

Michal SITNIK
Foto: Emil SEMANCO

Dôstojne si pripomenieme 75. výročie ukončenia druhej svetovej vojny Spomienkové akcie aj zveladenie pamätníkov

Z iniciatívy ministerky kultúry SR Ľubice Laššákovvej vláda na minulotýždňovom rokovaní 12. februára prijala Návrh na organizačné a finančné zabezpečenie podujatí k sedemdesiatemu piatemu výročiu ukončenia druhej svetovej vojny. Jeden z najvýznamnejších medzníkov našich dejín si pripomenieme spomienkovými a kultúrnymi aktivitami, ako aj zveladením pamätných miest.

Po vlnajších okružných výročiach nežnej revolúcie a Slovenského národného povstania si Slovensko v roku 2020 pripomenie sedemdesiatpäť rokov od ukončenia druhej svetovej vojny. Kabinet Petra Pellegriniho v tejto súvislosti schválil iniciatívny materiál Ministerstva kultúry SR Návrh na organizačné a finančné zabezpečenie podujatí k 75. výročiu ukončenia druhej svetovej vojny. Návrh obsahuje kalendárium aktivít a podujatí na dôstojné pripomenutie si tohto historického mílnika.

„Sedemdesiate piate výročie ukončenia druhej svetovej vojny bude rámcom pre spomienkové a vedecké aktivity, vznik nových audiovizuálnych diel či nové výstavné a vzdelávacie projekty. Zároveň bude príležitosťou na zveladenie vojnových pamätníkov. Kľúčovým poslaním všetkých aktivít bude v konečnom dôsledku uctiť si pamiatku všetkých obetí druhej svetovej vojny a opätovne odsúdiť nenávisťnú ideológiu, ktorá sa snažila zničiť európsku civilizáciu,“ uviedla ministerka kultúry SR Ľubica Laššáková. Najväčším spoločenským poduja-

tím budú Celoslovenské oslavy 75. výročia druhej svetovej vojny, ktoré

ČO INÍ NEPIŠU

Centrom celoštátnych osláv sedemdesiateho piateho výročia oslobodenia našej vlasti bude pamätník čs. armády v Háji-Nicovom pri Liptovskom Mikuláši, ktorý tiež prejde rozsiahlou obnovou.

sa uskutočnia 8. mája 2020 v Liptovskom Mikuláši. Diváci sa môžu

tešiť na slávnostné zhromaždenie za účasti najvyšších ústavných činiteľov, ako aj na pestrý kultúrny program. Okrem toho sú počas roka v pláne domáce a zahraničné výstavy, premiéry filmov s tematikou druhej svetovej vojny, koncerty, divadelné inscenácie, ale aj diskusné večery a konferencie.

V rokoch 2020 – 2021 komplexne obnovia vojenský cintorín s pamätníkom v Háji-Nicovom v Liptovskom Mikuláši, Pamätník obetí fašizmu v Kremničke, Pamätník SNP Krpáčovo či pamätníky v Strážňavách a Uhrovci. Celková výška požadovaných finančných prostriedkov na tieto podujatia je 3 434 000 eur v roku 2020.

Na efektívnu prípravu jednotlivých podujatí MK SR zriadilo pracovnú skupinu zo zástupcov ústredných orgánov štátnej správy a ich organizácií, Kancelária NR SR, RTVS a TASR. Jej úlohou je koordinácia podporených celoslovenských, regionálnych a miestnych podujatí, najmä aby sa neprekrývali a boli na primeranej umeleckej a spoločenskej úrovni.

Michal SITNIK
Foto: autor

Matovič načisto spanikáril opozíciu

Roman MICHELKO

Na Slovensku máme také príslavie, kde sa dvaja bijú, víťazí tretí. A zdá sa, že práve to sa v rámci aktuálnej volebnej kampane deje. Stará a nová opozícia sa dlhodobo usiluje vykresliť Slovensko ako skrz-naskrz rozkradnutý štát. Do verejného priestoru, ale aj do médií pretláča floskulu o ukradnutom štáte. Niektoré médiá veľmi aktivisticky a veľmi podlo, selektívne a, samozrejme, aj protizákonne, akože vo verejnom záujme, publikujú intímnosti z komunikácie niektorých nepohodlných politikov. Naša spoločnosť sa tak dostáva do stavu studenej občianskej vojny, v ktorej cieľom niektorých politikov je cynicky na tom vyťažiť čo najviac. Práve takáto politika nakoniec vedie k tomu, že skôr či neskôr zomelie aj svojich strojcov. Aj preto Kiskov politický projekt Za ľudí ani zďaleka nedosahuje také preferencie, aké sa očakávali, koalícia PS/Spolu

po kauze „5 gramov bieleho“ začala prudko klesať a ani doping od prezidentky Zuzany Čaputovej to nedokázal zastaviť.

V tejto situácii z chvosta opozičného pelotónu začala pomaly, ale veľmi systematicky rásť strana Igora Matoviča OĽANO. Igor Matovič je v istom zmysle politický úkaz. Nereprezentuje takmer nijaké politické hodnoty či koncepcie. Zakaždým vtiahne do politiky skupinu nových tvárí, samozrejme, bez ohľadu na ich kompetentnosť. Obsah politiky je nič, všetko sa hrá len na vonkajší efekt, zvládnutý politický marketing je všetko. A okrem toho z času na čas, ale v zásade veľmi pravidelne, hodí medzi svojich potenciálnych „koaličných partnerov“ granát, ktorý ich má výrazne oslabiť až celkom eliminovať.

Bohužiaľ, ukazuje sa, že takýto typ politiky v konečnom dôsledku slávi úspech. Kým „koaliční partneri“

Igora Matoviča krvácajú, on prudko rastie. V posledných dvoch prieskumoch rastúce preferencie Matoviča vyvolali medzi opozičnými zdesenie. Skutočnosť, že sa dostal na druhé miesto v preferenciách a odsunul tak dlhodobo druhú Ľudovú stranu Naše

KOMENTÁR

Slovensko a postavil sa na čelo opozičného pelotónu, vyvolalo paniku. Pre stabilitu prípadnej budúcej koalície je to tá najhoršia nočná mora, a preto opozičníci horúčkovo konšpirujú, ako to zmeniť. Predstava, že by Igor Matovič bol tým, kto rozdáva karty a skladá vládu, je pre mnohých nepredstaviteľná, aj preto ostatní lídri opozície hľadajú cestu z tejto pasce.

Scenár je viacej, ide najmä o to, ako mu čo najefektívnejšie a čo najskôr po voľbách rozbiť poslanecký klub. Prví na rade pravde-

podobne budú ľudia z Kresťanskej únie (KÚ) Anna Záborská a Richard Vašečka, na to však treba najskôr odstaviť z čela KDH Alojza Hlinu a nahradiť ho Milanom Majerským. Kádehácke kuloáre sú plné podobných plánov. Takýmto manévrom by sa podarilo jednou ranou zabiť dve muchy. Je jasné, že Alojz Hlina akosi mentálne do KDH nepatrí. Jeho štýl politiky je veľmi hrubý, veľmi prvoplánový, takzvaný gerila marketing, väčšina starých členov KDH ho „nemusi“. Iste ho nevymenia pred voľbami, väčšina členov verí a dúfa, že možno aj vďaka tomu sa podarí návrat KDH do parlamentu, na druhej strane je celkom možné, ba priam pravdepodobné, že Alojza Hlinu „prekrúžkuje“ Milan Majerský, dvojka na kandidátke a prešovský župan, ktorý do mentality KDH pasuje podstatne viac než Hlina.

Nakoniec práve vinou Alojza Hlinu sa nepodarila „integrácia“ odídencom Anny Záborskej a Richarda Vašečku, ktorí dočasne pôsobili v Kresťanskej únii a ktorí urobili vo voľbách do Európskeho parlamentu slušný výsledok – vyše štyri percentá. Dnes sú práve u Igora Matoviča, oslabujú KDH a posilňujú ho ako politického rivala. Táto skupinka je teda pri erózii jeho klubu prvá na rade. Karma je zdarma a Matovičov

štýl vedenia politiky sa mu vracia. Na jednej strane je to on, kto chce výrazne oslabiť až eliminovať svojich budúcich koaličných partnerov, na strane druhej sám bude čeliť podobným snahám.

Kto je však hlavným rivalom Igora Matoviča? V kuloároch je jasné, že Andrej Kiska. Ten sa ulakomil na jeho top persónu Veroniku Remišovú, a to mu Matovič nikdy nezabudne. A do dlho kuje pikle. Podľa mnohých zdrojov má už dnes na Kisku množstvo kompromitujúcich materiálov, a je len otáznik, či to vybuchne pred alebo až po voľbách.

Igor Matovič si však v občasných zábleskoch súdnosti uvedomuje, že takouto politikou riskuje až príliš, preto vypúšťa dymové clony. Veľmi dobre vie, že on ako osoba mal konflikt v podstate s každým z opozície, a preto je jeho ambícia byť premiérom takmer neprijateľná. Aj preto nateraz zmierňuje a mení taktiku. Naznačuje, že prípadným budúcim premiérom a zároveň nominantom OĽANO by mohol byť neúspešný prezidentský kandidát Robert Mistrík. Či mu hra, respektíve blafovanie s touto kartou vyjde, uvidíme. Jedno je však isté, ak nová a stará opozícia bude závislá od Matovičovych hlasov, o zábavu budeme mať postarané.

Goebbels by bol zrejme hrdý

Maroš SMOLEC

Predvolebná kampaň sa pomaly končí. Po tom, ako sa pred mesiacom objavili nahrávky podnikateľa Kočnera s bývalým generálnym prokurátorom Trnkom, mnohí očakávali, že tesne pred voľbami sa objaví rozhodujúca diskreditujúca nahrávka aj s Ficom, predsedom Smeru-SD. Niečo už dokonca naznačoval aj politik Kollár. Do uzávierky tohto čísla Slovenských národných novín sa tak nestalo. Do volieb ostáva ešte pár dní, čiže výbušné predvolebné prekvapenie nemožno úplne vylúčiť.

Zápas o politické víťazstvo v kľúčových voľbách bol podmienený predovšetkým megaprocesom s podozrivými páchatelmi vraždy Kuciaka a jeho priateľky. Opozičné politické subjekty a ich pritakávajúce médiá sa snažili vyvolať dojem, akoby za vraždou reportéra stál Smer a jeho koalíční partneri. Verejnosť sa s týmto výkladom úplne nestotožnila. Aj keď istý význam to malo. V posled-

ných dňoch začala z ničoho nič výrazne stúpať podpora najmä Matovičovho OĽANO. Práve líder tejto strany ustavične naznačoval, že za vraždou novinára môže stáť súčasná vládna moc. Nešťastil sa v tejto súvislosti najhrubších vyjadrení na adresu koalície – ako mafia

POZNÁMKA

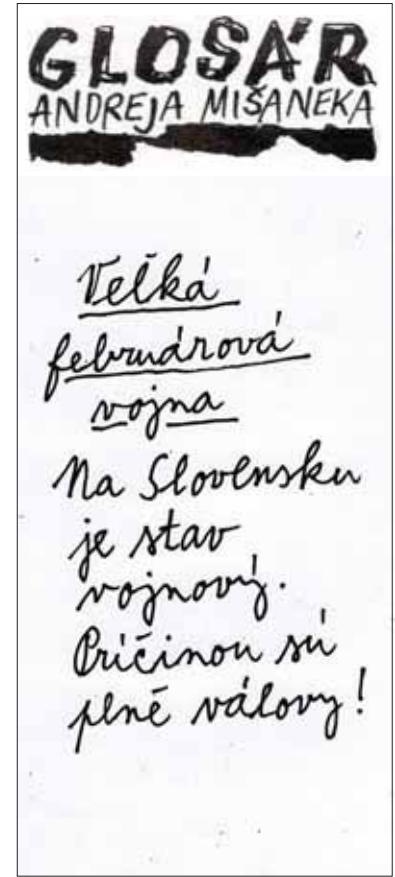
a podobne. Nie je to síce pravda, ale účel svätí prostriedky. Podľa prieskumov sa zdá, že Matovičova neštandardná politická rétorika si získava fanúšikov. Jeho silnejšia podpora bola prekvapením hlavne pre opozičných politikov. Kiska, Truban, Sulík či Hlina to znášali veľmi ťažko. Matovičov nárust znamenal ich pokles. Zrazu opozičnú muziku udával predseda OĽANO, z ktorého sa stal reálny kandidát na premiéra, ak by súčasná opozícia vo voľbách porazila vládne strany.

Ďalšou emotívnou akciou predvolebného boja opozície bolo „náhodné“ zaradenie filmu nakrúteného podľa knihy opozičného novinára s neslovenským menom s titulom Sviňa do programu slovenských kín. Obsah tohto filmového pamfletu netreba ani komentovať. Nezaslúži si to. Je to brak. Ale aj nepodarený film je istým umeleckým výstupom. Je smutné, že i zlá kultúra sa využíva v predvolebnom období na podporu istého politického tábora na Slovensku. Takúto skúsenosť sme tu už mali. Bol to film Únos o údajných aktéroch zavraždenia Kováča ml. do cudziny. Spustil politický proces, ktorý sa skončil v parlamente zrušením amnestií. Nič podobné sa v demokratických krajinách od čias Rímskej ríše nestalo, ale emócia rozhodovala. Vtedy mala politickú réžiu v rukách koalícia. Dnes sa takýto spôsob zápasu obracia proti nej. Niečo podobné, ako keď Ficova vláda prikľepala nedávno milióny eur tretiemu

sektoru. A teraz sa pred voľbami čuduje, že podporené neziskové organizácie broja proti vláde, štátu a slovenskému národu.

Je zjavné, že v kampani získavali mediálny priestor predovšetkým pripravované akcie opozície. Videá Kočnera, komunikácia v jeho mobilných telefónoch, smrť novinára, film Sviňa mali jednoznačný predvolebný rozmer. Na druhej strane médiá hlavného prúdu už tak vehementne nezaujímalo video podnikateľov z popradského prostredia, ktorí diskutovali o kauze predsedu Za ľudí Kisku. Išlo o nákupy pozemkov spred dvadsiatich rokov, ktoré v sebe niesli znaky podvodného konania. Čudný podnikateľ a údajný člen popradského podsvetia sa o Andrejovi vyjadrovali ako o známom a obchodnom partnerovi, ktorý mal vedieť, že pozemky boli falošne osvedčené. Nevie si ani predstaviť, aká mediálna šikana by nastala, keby sa takto mafiáni rozprávali o Ficovi alebo Dankovi. Bol by to posledný klincec do politickej rakvy. Ak sa však v komunikácii objavujú mená opozičných politikov, potichu to odignorujú. Aj taká je sloboda slova na Slovensku. Ešteže fungujú sociálne siete...

Je to možno silné hodnotenie, predvolebná kampaň však pripomínala najhrubšie spôsoby manipulácie nacistických a komunistických pohľadárov v časoch ich politickej slávy.

SPOZA OPONY

V Bratislave na námestí v strede mesta – námestí, ktoré sa pôvodne volalo Trhové, lebo sa na ňom dlho za monarchie, ako aj po vzniku samostatného štátu konali trhy, stojí od roka 1974 súsošie. Tri postavy v nadživotnej veľkosti. Vpredu muž, za ním dve ženské postavy – jedna si ustarostene tisne ruky na hrud' a druhá si akoby v obavách zakrýva tvár šatkou. Pri odhaľovaní to bola veľká sláva, už vtedy bola farebná televízia, veľikánske sochy boli zahalené v bielom, keď ich odhaľovali, vynorili sa v pôsobivom obraze. Námestie bolo plné, také plné nebolo odvtedy, čo tu v roku 1949 odhaľovali sochu Josifa Vissarionoviča Stalina od významného sochára, ktorého syn sa potom, už v čase povstaleckého súsošia, lebo Stalina jednej noci v roku 1959 dali dolu a odviesli do tunela pod hrad, stal šéfredaktorom satirického Roháča. A vtedy sa v tom priam rituálnom odhaľovaní povstaleckej trojice, počas slávnostných prejavov a potlesku, ktorý mal navždy prehlúšiť všetko to nad-

šenie nás pri odhaľovaní Stalinovej sochy, davom sa začal šíriť úsmevný názov súsošia: hľa, rozhnevaná rodina, muž vpredu, dve ženy za ním, rozvadená trojica...

Nebolo v tom znevažovanie SNP, bola to reakcia na vša-

dňa, a zväčša aj podenkovosti. Čím je niekto bezbrannejší voči výsmechu či nemilosrdnej škodoradosti, tým väčšia spokojnosť. Toho sme svedkami stále viac a viac, podľa toho, ako sa blížila voľby, dnes to už prerástlo

sa akoby sčista-jasna úplnou náhodou rovno na prahu parlamentných volieb zjavil film, ktorý nemôže neostať bez vplyvu na verejnú mienku, napokon doteraz nijaký iný film nemal pri uvedení takú masovú návštevnosť...

ľovanie reality mladého štátu ako výlučnej zmesi sexu, drog, vydierania, úplatkov, pijatky a slovníka, ktorý okrem vulgárnosti vlastne ani iné slovenské slová nepozná. Osoby a obsadenie rámcuje nielen postava vydieraného kňaza, ale aj úvodný a záverečný prejav neúprimnosti cirkevného hodnostára. Nie je jasné akého, ale keďže luxusné autá stále jazdia na Nitriansky hrad a záver tvorí aj filmová metafora, výhľad vysoko postaveného cirkevnika z okna priamo na automobilku pod hradom, je len na divákovi, čo si vyberie, koho konkrétne si dosadí, koho meno mu prvé príde na um.

Celý film pôsobí napokon ako zmes postáv, ktoré si divák pomenúva aj ako zmes politiky a cirkvi. Aj tu ako vo filme o únose ako kontrast pôsobí ľudová hymnická pieseň o Slovensku, okorenená dôrazom kňaza na prastarú tradíciu na sv. Cyrila a Metoda v situácii, keď to pôsobí viac ako výsmech než morálny kontrast s nemorálnou realitou politiky. Prečo vždy v predvolebných agitkách treba spochybňovať národné tradície?

Prečo žijeme súboj protirečivých pamätí

Dušan D. KERNÝ

deprítomnú masovú propagandu, veď človek sa bál otvoriť kohútik, aby z neho netieklo priam posväcovanie súsoší – či už na námestí, alebo na kopci nad ním. Ešte dnes, keď sa niekto chce stretnúť v niektorom z barov za súsoším na tomto námestí, dohovára sa: stretneme sa za Stalinom. Jednoducho, iná je pamäť oficiálna a iná osobná.

Dnes je na tomto založená celá marketingová veda – čím ostrejší jazyk, čím prenikavejší titulok novin to je dnes heslom

nielen do súboja rozdielnych pamätí, najmä rozporuplných protirečivých pamätí. Dnes už nejde o tipné žartovanie, nie je to súťaž ostroumu a vtipnosti, ľudovej tvorivosti. Dnes to všetko prerástlo aj do masívneho ovplyvňovania spoločenského správania a politických postojov pri rozhodujúcich politických udalostiach, dotýkajúcich sa národa a štátu. Pred prezidentskými voľbami sa objavil film o únose a neostal bez odzvy vo verejnej mienke. Aj teraz

Priatelja videli v ňom cieleň načasovaný zámer. Všimli si, ako priamočiaro ako bernú mincu si udalosti z filmu ľudia prepisujú, ako hádajú, kto v ňom je kto. Berú film priam ako návod, ako si vysvetliť to, čo poznajú z médií. Zaujalo ich to, ako keby to bolo filmové potvrdenie politického slovníka, ktorý už dlhý čas od čias predchádzajúceho prezidenta opisuje Slovensko výlučne ako mafiánsky štát.

Je to ohromujúce množstvom nadávok, ale najmä vykres-

SEBAOBRAHA

Polícia varuje najmä starších a dobrosrdečných občanov pred následkami nového typu podvodu, ktorý sa začína usídľovať na Slovensku. Najnovšie sa tiež policajti venujú aj osvete detskej bezpečnosti na sociálnych sieťach a varujú pred volebnou korupciou. Podíme však postupne... Väčšinou poznáme mnohé prípady, keď ľuďom miznú peniaze. Teraz je to opačne. Zloději im ukradnú tovar, ktorý predávajú cez inzeráty. Žena predávala sedačku vyrobenú na mieru. Ozval sa jej záujemca zo Serede. Žena mu sedačku doviezla. Kupujúci si ju chcel „vyskúšať“ v interiéri. Okolo ženy sa zhromažďovalo niekoľko ľudí, ktorí odpúťali jej pozornosť. „Kupujúci“ aj sedačka zrazu z toho stisku zmizli. Škoda nebola malá – 1400 eur.

Tri varovania

Polícia upozorňuje občanov, že podobných prípadov sa vyskytlo už niekoľko. Po objednaní tovaru rôzneho charakteru cez inzerát, ako je napríklad nábytok, hydina, dovoz tovaru z obchodných reťazcov, tepovanie čalúneného nábytku, kúpa a osadenie dverí, za tieto služby mnohí objednávateľia nezaplatili. Alebo použili príbeh, že idú vyzdvihnúť peniaze do bankomatu, utiekli a dodávateľ zostal bez zaplattenia aj bez tovaru.

Ďalšou kriminálnou oblasťou s veľkými možnosťami „pôsobe- nia“ sú sociálne siete. Polícia už dlhodobo varuje najmä mladých ľudí, ale aj ostatných používateľov internetu, aby na sociálnych sieťach o sebe nezverejňovali súkromné informácie, prípadne ich neposielali cudzím osobám. V súčasnosti sa dá všetko zneužiť a z dobrého úmyslu sa môže stať veľkým problémom. Ide aj o zdieľanie osobných informácií, napríklad o nových vzťahoch, ktoré môžu na internete vyvolať rôzne klebety, ohováranie, emócie, čo môže viesť k tomu, že sa vám situácia vymkne spod kontroly...

Napokon, medzi aktuálne varovania patrí aj volebná korupcia. Dopustí sa jej ten, kto priamo alebo cez sprostredkovateľa poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok tomu, kto má právo voliť, aby volil alebo hlasoval určitým spôsobom, nevolil alebo nehlasoval určitým spôsobom, nevolil alebo nehlasoval vôbec, alebo sa nezúčastnil na voľbách, alebo z tohto dôvodu priamo alebo cez sprostredkovateľa poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok inej osobe. Volebná korupcia sa týka aj toho, kto v súvislosti s výkonom práva voliť (alebo zúčastniť sa aj na referende či ľudovom hlasovaní o odvolaní prezidenta SR) priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok, aby volil alebo hlasoval určitým spôsobom, nevolil alebo nehlasoval určitým spôsobom, nevolil alebo nehlasoval vôbec, alebo sa nezúčastnil voľbe.

Ak viete o volebnej korupcii vo vašom okolí, podajte trestné oznámenie na najbližšom policajnom oddelení.

Existuje tenká hranica medzi tým, čo je a čo už nie je úplatkom pri volebnej korupcii. Bežné konanie, ktoré je súčasťou volebnej kampane – napríklad ponuka upomienkových predmetov, ako sú perá či reflexné pásky s logom politickej strany, nie je volebnou korupciou. Pri volebnej korupcii ide o konanie, ktoré už bezprostredne a priamo ovplyvňuje rozhodnutie voliča. Zvyčajne k nej dochádza vo veľmi krátkom období pred volebným aktom.

Ján ČERNÝ

Tibor JANČULA: Dokážeme hrať vyrovnané zápasy so silnými mužstvami Keby sa na nás usmiala pani Štastena...

Zhovárал sa Matej MINDÁR – Foto: archív T. J., internet

Bývalý slovenský futbalový útočník Tibor JANČULA ako hráč slovenskej futbalovej reprezentácie strelil v dvadsiatich deviatich zápasoch deväť gólov. Od roka 2016 je poslancom NR SR.

• Ako bývalý futbalový reprezentant máte za sebou bohatú a úspešnú kariéru. Zabehnime však na jej začiatok. Čo rozhodlo, že sa budete pohybovať po zelených trávnikoch?

Vzorom bol pre mňa môj otec Tibor. Ako ligový futbalista pôsobil vo viacerých slovenských a českých kluboch. Svoje rozhodnutie pokračovať v jeho šľapajach som považoval ako normálnu a prirodzenú vec.

• Ako ste vnímali postavenie Slovákov v česko-slovenskej reprezentácii?

Každý jeden slovenský hráč si svoje miesto musel vybojovať. Dobrým príkladom boli úspešné majstrová Európy v roku 1976 v Belehrade a o štyri roky neskôr v Taliansku.

• Do akej miery rozdelenie spoločného štátu s Čechmi ovplyvnilo slovenský futbal?

Česi hneď od začiatku disponovali väčšími finančnými prostriedkami. Budovali nové štadióny a ich hráči sa veľmi rýchlo dokázali presadiť v silných európskych kluboch. Dôkazom toho bolo druhé miesto na majstrovstvách Európy 1996 v Anglicku.

• V sezóne 1994/1995 ste ako hráč Viktorie Žižkov boli tretí najlepší strelca v českej lige...

Áno. Tá sezóna bola pre mňa vydarená. V najlepšej trojke som sa umiestnil spolu s Karlom Poborským. Obaja sme boli hráči Viktorie Žižkov.

• Po rozdelení federácie boli a sú vo všetkých kolektívnych športoch divácky atraktívne zápasy slovenskej a českej reprezentácie. V kvalifikácii na MS 1998 ste na starom bratislavskom Tehelnom poli senzačne porazili vicemajstrov sveta z Česka. Napriek tomu sa vám nepodarilo prebojovať na šampionát...

Mali sme dosť náročnú skupinu. Okrem Čechov sme narazili aj na silných Španielov a Juhoslovánov. Napriek tomu sme s nimi hrali vyrovnané zápasy. Najmä doma na Tehelnom poli, keď sme senzačne zdolali Čechov. Vzhľadom na to, že v tom čase som ešte pôsobil v českej lige a všetkých hráčov som osobne poznal, mal som obrovskú motivá-

ciu predviesť čo najlepší výkon. Sú to krásne spomienky na celý život. Prvý gól som dal ja a na druhý som nahral Jožovi Majorošovi. Vyhrali sme 2 : 1. Dodnes mám dres, ktorý som si na konci stretnutia vymenil s Karlom Poborským. Bol už hráčom Manchesteru United. Po zápase v bratislavskom hoteli Holiday Inn som sa stretol na víne s Pavlom Nedvědom...

bajdžanu v tureckom Trabzone sa mi podarilo skórovať. Vyhrali sme 1 : 0. Bolo to v roku 1995. V najcennejšom drese som odohral niekoľko výborných zápasov až do roka 2001. Moje posledné vystúpenie v slovenskej reprezentácii bolo opäť v zápase proti Azerbajdžanu v Trnave. Žiaľbohu, ten nás nepotešil.

Dvaja významní slovenskí reprezentanti vo futbale Tibor JANČULA (vpravo) a Dušan Tittel ostatné štyri roky pôsobili ako poslanci v parlamente za Slovenskú národnú stranu a presadili okrem iného nové legislatívne úpravy pracovných zmlúv vrcholových športovcov.

Ukázali sme svetu, že dokážeme hrať vyrovnané zápasy so silnými európskymi mužstvami.

• V roku 1999 ste sa ako hráč Slovana Bratislava stali majstrom Slovenska. Ako si vybavujete toto obdobie?

Do Slovana som prišiel v roku 1998 za prezidentovania Jána Dúkeho, ktorého po roku niekto zavraždil. Prvý rok bol pre mňa úspešný aj z toho hľadiska, že sme získali titul, ktorý každý očakával. Spolu so mnou vtedy do mužstva prišlo ďalších jedenásť nových hráčov. Mnohí sme pôsobili aj v reprezentácii. Spolu s Jožom Majorošom, Milanom Timkom a Stanom Vargom sme boli dobre zohraná partia. Napriek tomu, že za celú sezónu som odohral len dvadsať zápasov, dokázal som streliť asi desať gólov.

• Za slovenskú futbalovú reprezentáciu ste odohrali dvadsať deväť zápasov. V najcennejšom drese ste strelili deväť gólov...

Áno. Hneď pri mojom prvom reprezentačnom štarte proti Azer-

• Boli ste súčasťou generácie, ktorej sa nepodarilo postúpiť na nijaký záverečný turnaj. Napriek tomu ste neboli herne ani kvalitatívne slabší než súčasná generácia...

Niekedy je potrebné mať aj kúsok šťastia, ktoré sme, žiaľ, nemali. Oproti nám je táto generácia už trochu viac aklimatizovanejšia vo vrcholovom futbale a viac hráčov pôsobí v lepších kluboch. Za našich čias sa len pár hráčom podarilo presadiť v zahraničí. Spolu so mnou vo futbale Európe hrali kvalitné zápasy len Ľubo Moravčík, Stano Vencel a Vlado Kinder. Súčasná gro našej reprezentácie pôsobí v silných zahraničných kluboch a chalani majú zdravšie sebavedomie, ako sme mali trebárs my.

• Ako vnímate súčasný stav slovenského futbalu?

V porovnaní so zahraničím kvalita slovenskej ligy nie je vysoká. Napriek tomu máme niekoľko šikovných mladých hráčov, ktorí sa bez problémov dokážu presadiť v silných zahraničných kluboch. V našich podmienkach sa z času na čas dokáže

Bývalý futbalový reprezentant a dnes poslanec slovenského parlamentu Tibor JANČULA

niektorý slovenský klub presadiť aj na európskej úrovni. Slovan Bratislava hral veľmi dobre v Európskej lige. Nemôžeme však mať veľké oči, že každý rok budeme konkurovať silným európskym tímom. Sú na tom neporovnateľne lepšie než my. Rozdiel medzi našou a súčasnou generáciou je napríklad v tom, že počas mojej éry sa do futbalovej školy tri dni robili talentové skúšky. Vtedy sa do Slovana hlásilo tristo detí. Prednádávnom museli robiť nábor. Z toho nemôžete vybrať kvalitu. Teraz je to o trochu lepšie. Súčasná mládežnícke akademie sa vracajú presne k tomu, čo sme za komunistov nazývali Útvary talentovanej mládeže.

• Ako hodnotíte doterajšiu kvalifikáciu na EURO 2020?

Ak nepočítam dva nevydarené zápasy proti Chorvátom, celkovo sme odohrali dobrú kvalifikáciu. Napriek tomu, že sme nedokázali priamo postúpiť na záverečný turnaj, stále to máme vo vlastných rukách. Kvalita je aj na našej strane.

• Od roka 2016 pôsobíte ako poslanec NR SR. Spomeňte čosi zo svojej poslaneckej bilancie.

S Dušanom Tittelom nás veľmi mrzí, že na poslednej schôdzi neprešiel náš návrh na zriadenie ministerstva športu a cestovného ruchu. Som optimista a verím, že sa časom nájde dostatočná politická vôľa vytvoriť toto ministerstvo. Veľmi ma však teší, že sa nám podarilo zriadiť športový fond. Ďalej sme pre kluby a športovcov vytvorili podmienky, ktoré im dávajú na výber, akom pracovnom pomere budú medzi sebou spolupracovať.

O ČOM JE REČ

Profesor Pavel Bunčák už vyše dvadsať rokov sníva večný sen a popíja svoj skalický rubín v dobrej spoločnosti. Mal som ho rád, bol to rozprávač par excellence s neobyčajnou pamäťou. Chodieval do vechy na Obchodnej ulici v Bratislave, no bolo ho možno stretnúť aj v kaviarni Krym vedľa Univerzity či v Klube spisovateľov. Narodil sa v Skalici, kam sa aj na staré kolena presťahoval, ale často sa vracal do Bratislavy, aby sa zas porúčal na Záhorie, lákajúc priateľov na koštovku svojho vína. Bolo síce trochu kyslé, ale mne chutilo. No nie o tom som chcel napísať. Paľko Bunčák nemal rád hlupákov a pozeral sa na svet svojimi múdrymi, kritickými očami. Viackrát som z jeho úst počul historiku o jeho krátkom účinkovaní v denniku Pravda. „Poslali ma hneď začerstva napísať reportáž o budovaní Krpelianskej priehrady,“ spomínal majster Bunčák. „Samozrejme, čakali nadšený článok o budovateľoch, o socialistických záväzkoch, o hrdinoch, ktorí spúťali vody Váhu... A ja som začal: Kam sa len pozrieš, všetko je zle!“ Bunčák sa vzápätí odmlčal, upil si vína, pozrel sa

po poslucháčoch a pokyvkal plecami. „Zavolať si ma šéfredaktor a oznámil mi, že na druhý deň už aby som do redakcie nechodil. Vyhodil ma na hodinu!“ Na túto Bunčákovu vetu som si vždy spomenul pri písaní vlastných reportáží. Ba aj pri formulovaní tejto glosy. Je pár dní pred parlamentnými

My sa budeme brániť...

Peter ŠTRELINGER

voľbami a mne sa žiada zopakovať múdru a pravdivú vetu básnika profesora Pavla Bunčáka: „Kam sa len človek pozrie, všetko je zle!“ Priznám sa, že ani neviem, koho by som volil do slovenského parlamentu. Toľko hlupáctva, ignorancie, čo zaznieva z úst politikov, že je súdnemu človeku zle od žalúdka. Prečítal som si práve kritiku Antona Hrnka na jednu z nádejí slovenskej opozície článku strany Za ľudí, ktorej tvár sviži z obrovských billboardov. Istá Veronika, inak pekná tvár, len nedajbože, aby otvorila ústa. Podľa nej Slovensko „nemá dlhú históriu ani

významné osobnosti“. A tak Tóno Hrnko poriadne vykřstil túto vysokoškolsky vzdelanú bábkoherečku. Keby vraj držala ústa, bola by kráľovná. Pokúšal sa jej vysvetliť históriu Slovákov od čias Pribinu a Svätopluka, ale obávam sa že márne. Mal by som sa krotiť, lebo šéf jej partaje, istý Andrej,

zas v programe sľubuje, že ak sa jeho strana dostane k moci, bude treba prehodnotiť fungovanie Matice slovenskej aj jazykovedný zákon! Takže táto vyhrážka znamená, že nielen Matica, ale aj naše noviny budú v ohrození... Nuž, mali by sme sa, bratia Slováci, náležite pripraviť. Ale ešte sa vrátim k múdrosti tých, čo už nie sú medzi nami, ale platnosť ich myšlienok pretrvala. Baťko Mináč mal svojský recept, ako chrániť Maticu proti súdruhom na Hilbokej, teda ÚV KSS. Písal sa rok 1975, tvrdé roky normalizácie. Hostia z Moskvy navštívili Martin, kde

v tom čase bola v Matici slovenskej veľká výstava Ženy v slovenskej literatúre. Popri knihách slovenských spisovateľiek si autori vybrali na ilustráciu fotografie modernej slovenskej fotografky Miloty Havránkovej. Veľké čiernobiele fotografie mali metaforicky priblížiť ženu a jej krásu, ženu – stvoriteľku života, lásky... Bola to metafora, ktorá zobrazovala najmä ženské lono. Súdruhovia z Moskvy sa pri prehliadke výstavy poriadne rozhorčili, považovali Havránkovej fotografie za pornografiu, za západnú dekadenciu. Tak o tom informovali aj hlavného ideológa Pezlára. Ten si pozval na koberec predsedu Matice Vladimíra Mináča. Mináč síce výstavu nevidel, ale predvolal si z Martina zodpovedného pracovníka Dr. Juraja Chovana, ktorý sa pred Mináčom bránil argumentmi, priniesol si aj dokumentáciu, vysvetľoval predsedovi Matice jednotlivé obrázky, poukazujúc na široké súvislosti medzi fotografiami a ženskou literatúrou. Nie je to nijaký ženský pohľadný orgán, ale napríklad cesta poľom, zdôrazňoval. Vladimír Mináč si ho vypočul a vyslovil historickú vetu: Sú to fufulice, ale my sa budeme brániť! Vďaka tomu sa tento fenomén dostal nielen do slovenskej literatúry, ale aj do slovenskej politiky.

Po dvoch mimoriadnych aj tretia neplánovaná schôdza parlamentu Trináste dôchodky v hodine dvanástej

Ján ČERNÝ – Foto: Štefan KAČENA

Vláda Slovenskej republiky podala návrh na zvýšenie prídavku na dieťa, na poskytnutie trinásteho dôchodku a zrušenie diaľničných známok. Novinky musí na mimoriadnej schôdzi schváliť parlament. Ten sa mal mimoriadne zísť v utorok 18. februára.

Prídavky na deti vychádzajú z prostredia strany Smer, zrušenie diaľničných známok presadil predseda parlamentu Andrej Danko. Zvýšenie prídavku na dieťa bude v budúcom roku 2021 predstavovať 25,05 eura mesačne. Dôchodcovia majú ku koncu tohto roka dostať trinásť dôchodkov. Má byť vo výške súčasného priemerného dôchodku, teda 460,40 eura, predčasní dôchodcovia by mali dostať 433,20 eura.

STARÝ ZÁMER

Ministerstvo práce malo v pláne svojej legislatívnej činnosti trinásť dôchodky ešte na rok 2019. Takisto aj zvýšenie prídavkov na dieťa. „Návrh zákona má za cieľ poskytnúť rodičom nezaopatreného dieťaťa väčšiu podporu od štátu a čiastočne odbremeniť rodičov od finančných výdavkov, ktoré im vznikajú v dôsledku zabezpečovania starostlivosti o nezaopatrené dieťa,“ konštatoval už pred rokom rezort práce v dôvodovej správe k novele zákona s tým, že suma tejto dávky sa aj napriek každoročnej valorizácii javí ako nepostačujúca.

Zvýšenie prídavku na dieťa bude v budúcom roku zaujímať okolo 1 087 900 ľudí a dotkne sa 651 830 detí, na ktoré štát takto vyplatí takmer tristo miliónov eur. Násobne viac, v stovkách miliónov eur zataží štátny rozpočet trinásť dôchodkov. Ten by sa mal vyplatíť už v decembri tento rok všetkým poberateľom dôchodkov, nielen starobných. V kapitole sta-

Slovenský parlament bude v permanencii zrejme až do parlamentných volieb.

robný dôchodok by mal byť vo výške priemerného starobného dôchodku, teda v sume asi štyristošesťdesiat eur. Celkovo by sa toto opatrenie malo dotknúť 1,4 milióna ľudí. Financovanie trinásteho dôchodku má byť s výnimkou sociálneho dôchodku a invalidného dôchodku z mladosti financované zo základných fondov starobného poistenia a invalidného poistenia.

VYTRVALÝ ISTANBUL

Na rokovanie, zdá sa, už naozaj poslednej parlamentnej schôdzy sa vracia aj text Istanbulskeho dohovoru. Tejto téme sa

venujeme na titulnej strane, preto iba stručne, legislatívne ide o to, že parlament by mal vysloviť súhlas či nesúhlas s jeho ratifikáciou po tom, ako sa vyjadril predseda vlády Peter Pellegrini: „Nebude potrebné sťahovať z dokumentu už roky starý podpis niekdajšieho štátneho tajomníka ministerstva zahraničných vecí.“

Návrh na zrušenie zákona o diaľničnej známke s účinnosťou od prvého januára 2021 predložil premiér Peter Pellegrini. Predpokladaný výpadok príjmov by predstavoval sedemdesiat miliónov eur ročne. „Navrhujeme sa zrušiť povinnosť úhrady diaľničnej známky za užívanie vymedzených úsekov ciest z dôvodu nedostatočnej diaľničnej siete a zvýšenia disponibilného príjmu obyvateľstva,“ vyplýva z predkladacej správy k návrhu na zrušenie zákona o diaľničnej známke. Návrh nebol predmetom medzirezortného pripomienkového konania. Zrušenie diaľničných známok pre fyzické a právnické osoby predtým inicioval predseda Národnej rady SR

a Slovenskej národnej strany Andrej Danko. Schválením návrhov na zrušenie diaľničných známok a na vyslovenie nesúhlasu s Dohovorom Rady Európy o predchádzaní násilí na ženách a domácejmu násilíu a o boji proti nemu podmienil zvolanie mimoriadnej schôdzy parlamentu.

MÍNUSY NA DIAĽNICI

„Pre ministerstvo dopravy nie je aktuálnou téma zrušenia diaľničných známok. K priebehu legislatívneho procesu sa nebudeme vyjadrovať,“ informovala rezortná hovorkyňa Karolína Ducká. Národná diaľničná spoločnosť, a. s., zareagovala, že počíta s príjmami z diaľničných známok vo svojich plánoch a bez nich nie je schopná zabezpečiť prevádzku a údržbu diaľnic, investície do diaľnic v prevádzke a splácanie existujúcich investičných úverov. „V prípade výpadku týchto príjmov musia byť nahradené inými zdrojmi – prevádzkovými dotáciami zo štátneho rozpočtu. V opačnom prípade nebude možné zabezpečiť prevádzkovú schopnosť diaľnic a ich bezpečnosť, bude ohrozená platobná schopnosť NDS a hrozí cross default (predčasné splatenie úverov) od bánk,“ povedala hovorkyňa NDS Michaela Michalová.

Andrej Danko povedal, že sa nechce ďalej pred ľuďmi hanbiť, že štát od nich berie poplatky za diaľničné známky. „Je to súčasne aj moja výzva, aby sa úplne zmenili zákony, ktoré určujú výšku nielen diaľničných známok, ale aj mýta, a aby sa zmenil systém výstavby diaľnic,“ vyhlásil Andrej Danko. Ľudia by si podľa neho mali uvedomiť, že štát koná zodpovedne a nechce od ľudí niečo, čo si nezaslúži. Diaľnice na Slovensku podľa neho nebudú, ak sa nezmení stavebný zákon a zákon o verejnom obstarávaní a ak si Slovensko nepožičia niekoľko miliárd eur na ich dostavbu.

Extrémista a radikál Albin KURTI ohlásil vznik novej vlády v Prištine Nahradí veľkoalbánske fantazmagórie pragmatizmus?

Martin JARINKOVIČ – Foto: internet

Štyri mesiace po predčasných voľbách a necelé dva týždne po odchode nového vyslanca amerického prezidenta pre rokovanie medzi Prištinou a Belehradom samozvané Kosovo dostalo novú vládu. Ani Prištinu, ani Belehrad však nečakajú ľahké časy, ba práve naopak, kríza sa môže ešte viac prehĺbiť.

Nielen balkánske médiá 3. februára priniesli zvesti o sformovaní novej vlády v Prištine. Na čele vlády bude stáť Albin Kurti – líder hnutia Samourčenie, ktorému sa podarilo sformovať koalíciu s Demokratickou úniou Kosova Isu Mustafu. Vo vláde sú podľa kosovskej „ústavy“ aj tri miesta pre menšinových ministrov, z toho jedno kreslo – ministerstvo pre miestnu samosprávu obsadí kandidátka bosniacko-tureckej koalície Emilia Rexhepi, a dve – ministerstvo pre návrat vyhnancom a ministerstvo pre regionálny rozvoj budú viesť Srbi Dalibor Jevtić a Ivan Milivojević. Zvyšné rezorty v pomere 6 : 6 si rozdelia koalíční partneri, pričom Samourčenie získalo diplomaciu, spravodlivosť, financie, zdravotníctvo, európsku integráciu a samostatný rezort ekonomiky, ktorý je v Kosove oddelený od financií. Demokratická únia Kosova zas prevzala rezorty poľnohospodárstva, obrany, infraštruktúry, vzdelávania, vnútra, kultúry a športu. Okrem toho bude mať vláda dvoch podpredsedov a tridsaťtri zástupcov ministrov.

FENOMÉN KURTI

Aj keď Kurtiho vláda predstavuje svojský obrát v doterajšej politickej tradícii Kosova, pestovanej od straty priamej kontroly Belehradu nad svojou južnou oblasťou, k zásadným zmenám v politike Prištiny nedôjde. Moc síce po prvý raz stratilo „vojnové“ krídlo Kosovskej oslobodzovacej armády (UČK), no ku kormidlu sa dostal predstaviteľ najradikálnejšieho

Nový premiér samozvaného Kosova Albin KURTI

albánskeho politického prúdu, ktorý bol aktívny v tzv. politickom krídle UČK. Albin Kurti, niekdajší radikálny líder študentských protestov nielen proti Miloševićovi, ale neskôr aj proti novej kosovskej „veteránskej“ verchuške, začína svoju politickú kariéru ako mladý marxista spoluprácu s kosovsko-albánskym „Mandelom“ Ademom Demacim. V čase kosovského konfliktu v roku 1999 bol za protištátnu činnosť odsúdený na päťnásť rokov väzenia. V srbskej temnici si však dlho neposedel, keď bol po zvrhnutí Miloševića spolu s ďalšími okolo dvesto Albáncami (medzi nimi

boli aj teroristi) v roku 2001 novou vládou v Belehrade omilostený. Na rozdiel od „zaslúžilých“ hrdlorezov UČK, ktorí sa po americkom bombardovaní uchýlili pri moci, možno Kurtiho považovať za vzdelaného a rozhladeného človeka s bohatými kontaktmi na Západe (napríklad aj Kurtiho manželka pochádza z Nórska a kampaň mu robil americký PR mág Arun Chaudhary). Práve zázemie mimo Kosova, ktoré Kurtimu zabezpečovalo nezávislosť od kosovského klanového klientelistickeho-korupčného prostredia, mu pomohlo vyprofilovať sa za silného tribúna boja proti systému. Jeho vytrvalý politický boj s thaciovsko-haradinajovskou „veteránskou“ kamarilou, sprevádzaný mnohými problémami s políciou, nakoniec korunoval úspechom. Bolo by však mylné domnievať sa, že Kurti predstavuje akýsi osvietený protipól „veteránskej“ kamarily. Práve naopak, v mnohých ohľadoch, najmä v protisrbských postojoch, sa dosiaľ prejavoval oveľa radikálnejšie než Západom ku kompromisu tlačení doterajší prištinskí lídri. Tento kurz potvrdzuje aj Kurtiho expozé, v ktorom ohlásil, že nová vláda pripraví žalobu na Srbsko za vojnové zločiny a genocídu pred medzinárodným súdom, údajnú srbskú genocídu chce zakotviť aj zákonom, zrejme tak, aby nemohla byť spochybňovaná, ďalej vo vzťahu voči Srbsku chce zaviesť reciprocitu, ktorú však bližšie nedefinoval, ohlásil taktiež zvýšenie výdavkov na obranu a bezpečnosť, ako aj zavedenie trojme-

sačnej povinnej vojenskej služby pre občanov Kosova (vrátane miestnych Srbov). Všetky ohlásené kroky nevesťtia veľký pokrok vo vzťahoch medzi Prištinou a Belehradom, skôr naopak.

Napriek všeobecne skôr pesimistickým prognózam vývoja sa však objavujú aj medzi srbskými analytikmi prejavy mierneho optimizmu postavené na fakte, že napriek veľkoalbánskym fantazmagóriám, ktoré tak rád vyhlasuje, je Kurti v podstate veľmi pragmatický politik. Podľa dlhoročného komentátora diania v Kosove Milivoje Mihajlovića napríklad Kurti vyjde v ústrety požiadavke Trumpovho vyslanca Richarda Grenella a zruší sto percent clá na dovoz srbského tovaru, ktoré srbská strana kladie ako podmienku obnovenia dialógu.

PROTI CLÁM

Podľa Mihajlovića bol totiž Kurti od začiatku proti clám, lebo poškodzujú kosovských spotrebiteľov, nútených po ich zavedení kupovať základné potraviny o tridsať percent drahšie. Môže tým zároveň prezentovať svoju ústretovosť pred Američanmi, resp. pred Trumpovým vyslancom „buldožer-diplomacie“ Richardom Grenellom, ktorý podľa niekdajšieho srbského podpredsedu vlády Nebojšy Čovića zrejme počas svojej poslednej návštevy Prištiny prispel k tomu, že Kurti nakoniec našiel cestu k dohode na novej vláde s lídrom Demokratickej únie Kosova Isu Mustafom. Kurti si je vedomý, že clá boli od začiatku špekulačnou hrou a Priština ich vrátením do normálu prakticky nič nepatrí, naopak, získava politický kapitál v podobe zdanlivej ochoty k ústupkom. Lopta sa tak presunie na srbskú stranu ihriska. Tu však treba doplniť Mihajlovića, že Belehrad sa tým ocitne pod zvýšeným tlakom USA, ktoré požadujú od Srbska odstúpenie od svojho lobovania proti uznaní Kosova. Uvidíme, ako si Srbsko s týmto tlakom poradí a či nezamieša karty v srbskej predvolebnej kampani.

NA MARGO

Väčšina britských občanov s nadšením privítala nedávne vystúpenie Spojeného kráľovstva z Európskej únie. V osudovom referende dali jasne najavo, že už nechcú byť naďalej súčasťou tohto zoskupenia. Na druhej strane toto rozhodnutie nechce akceptovať dosť podstatná časť britskej populácie. Proti brexitu sa okrem národnostne a nábožensky roztriešteného Severného Írska odmietavo postavila aj prevažná časť škótskych voličov. Oproti zvyšku krajiny sa v referende veľkou väčšinou vyslovili za zotrvanie Spojeného kráľovstva v Európskej únii. Škótsko sa tak ocitlo v začarovanom kruhu. Preto regionálna vláda premiérky Nicol Sturgeonovej vidí ako jediné východisko opätovné vypísanie referenda o nezávislosti Škótska.

Škótsko chce samostatnosť

To však nie je jednoduché. Súhlas na všeobecné ľudové hlasovanie musí dať centrálna londýnska vláda. Britský konzervatívny premiér Boris Johnson niekoľkokrát zopakoval, že nepustí nijaké separatistické akcie, ktoré by mohli smerovať k rozpadu Spojeného kráľovstva. V prípade akýchkoľvek komplikácií ich dokáže britský parlament s pohodlnou väčšinou vládnych poslancov zablokovať legislatívnu cestou. Ani ostatné parlamentné strany nemienajú podporovať škótsky separatizmus. Spoločne s Borisom Johnsonom urobí všetko preto, aby Spojené kráľovstvo ostalo naďalej jednotné. V prípade, ak by sa nejakým spôsobom predsa len podarilo vytvoriť samostatný Škótsky štát, členstvo v Európskej únii by nemal isté. Mnohonárodné Španielsko by blokovalo prípadné prístupové rokovania. Nepripustilo by zopakovanie britského scenára na Pyrenejskom polostrove. Napriek nepriaznivému vývoju Škótska premiérka stále verí, že prípadné opakované druhé referendum o škótskej nezávislosti bude tentoraz úspešné: „V Škótsku podnikáme kroky potrebné na zabezpečenie toho, aby bolo možné uskutočniť zákonné a legitímne referendum a jeho výsledok mohol byť prijatý doma i v zahraničí.“ Podľa jej názoru už nie je otázkou, či bude, alebo nebude Škótsko samostatným štátom, ale kedy sa tak stane. Hovorí, že podstatná časť škótskeho obyvateľstva, hlasujúca v prvom referende v roku 2014 za zotrvanie Škótska v Spojenom kráľovstve, zmenila názor na jeho samostatnosť po celobritskom referende v roku 2016. Nech už budú výsledky prípadného druhého referenda akékoľvek, mnoho Škóťov závidí nám Slovákom, že sme sa pokojnou a mierovou cestou dokázali s českým národom dohodnúť na rozdelení česko-slovenskej federácie bez preliatia jedinej kvapky krvi. Berú si z nás príklad. Len vzájomná úcta a pochopenie Londýna a Edinburghu môže zabezpečiť škótskemu národu sebaurčovanie právo. Preto premiérka Nicol Sturgeonová chce uzavrieť férovú dohodu s britskou vládou za každú cenu. „Na referende by sme sa mali dohodnúť s vládou Spojeného kráľovstva v súlade s jasným mandátom, ktorý poskytl obyvateľia Škótska.“ Do akej miery budú rokovania úspešné, ukáže čas. Jedno je však isté. Dohnúť sa nebude ľahké.

Matej MINDÁR

Ministerka kultúry Ľubica LAŠŠÁKOVÁ: Všetci Slováci môžu byť na Maticu slovenskú hrdí

Zrušením zákona o štátnom jazyku sa zriekame identity

Zhovárал sa Ľudovít KUSAL – Foto: archív MK SR

Ministerka kultúry Ľubica LAŠŠÁKOVÁ nastúpila do svojej funkcie takpovediac „v polčase“ po tom, čo sa jej predchodca Marek Maďarič vzdal funkcie a opustil aj stranu SMER-SD, ktorá ho na tento post nominovala. Napriek časovo neplnhodnotnému obdobiu však nová ministerka priniesla do tohto rezortu nový vietor. Okrem operatívnych úloh riadenia kultúry dokázala naštartovať projekt podpory regionálnej kultúry na Slovensku. Práve táto forma kultúrneho života v samosprávach bola dlhodobo zanedbávaná. A práve Matica slovenská je silnou nositeľkou tejto podpory, keďže realizuje okolo päťsto podujatí ročne po celej krajine. Nielen o regionálnej kultúre sme sa pohovorovali s ministerkou Ľubicou LAŠŠÁKOVOU.

• **Parlamentné voľby sú za dverami, funkčné obdobie vlády sa pomaly končí. Ako ste spokojná s tým, čo sa vám podarilo za celé dva roky vo funkcii?**

Roky 2018 a 2019 priniesli ministerstvu a slovenskej kultúre významné míľniky doma i v zahraničí. Teší ma, že rezort kultúry odviezol kus dobrej a poctivej práce. Je za nami rok plný investícií, ktorými sme pomohli kultúrnym inštitúciám, pamiatkam a ľudovému umeniu.

Od môjho nástupu do funkcie ministerky kultúry bola jednou z hlavných priorit obnova pamiatkového fondu. Slovenská republika je veľkým vlastníkom významných národných kultúrnych pamiatok. Rekonštrukcia objektov vysokej spoločenskej hodnoty vo vlastníctve štátu je pre kvalitný obraz krajiny dokonca nevyhnutná. Ako ministerka kultúry presadzujem systémové riešenie nelichotivého stavu obnovy pamiatkového fondu, ktorý bol za posledných tridsať rokov zanedbávaný.

Pod mojim vedením sa naštartovala séria investične náročných projektov: komplexná revitalizácia hradu Krásna Hôrka, sanácia Spišského hradu, rekonštrukcia a dostavba Slovenskej národnej galérie, rekonštrukcia národnej kultúrnej pamiatky a prevádzkových priestorov Štátnej opery v Banskej Bystrici a iné. Žiaľ, riešenia a realizácia boli pomalé, prípadne úplne stáli. Pri pamiatkach, kde je každý silný vietor, dáždž a sneh doslova ohrozením, sa čakať nemôže! Začali sme konať.

Rozpočtovým opatrením Ministerstva kultúry SR budú v roku 2020 zabezpečené rekonštrukcie národných kultúrnych pamiatok za päť miliónov eur. Pôjde o projekty Rekonštrukcia Národnej kultúrnej pamiatky a prevádzkových priestorov Štátnej opery v Banskej Bystrici, Rekonštrukcia a dostavba Národnej kultúrnej pamiatky Penov dom pre Štátnu vedeckú knižnicu v Banskej Bystrici, Komplexná revitalizácia hradu Krásna Hôrka a sanácia havarijného stavu Spišského hradu – románsky palác a západné paláce. Tým sa teda spúšťa historická séria rekonštrukčných zámerov, ktoré na Slovensku nemajú obdobie. Pripomínam, že na mnohé menšie rekonštrukcie v rámci celej SR som z rozpočtu ministerstva uvoľnila približne jedenásť miliónov eur.

• **Veľa sa hovorí podpore tradičnej ľudovej kultúry, filmu, cirkvi...**

Od roka 2020 bude na Slovensku fungovať významná systémová podpora tradičnej ľudovej kultúry zo strany štátu – nový dotačný program Ministerstva kultúry SR Podpora miestnej a regionálnej kultúry. Podpora bude spočívať v pravidelnom a predvídateľnom poskytovaní dotácií uvedeným subjektom alebo jednotlivcom.

Od januára platí novela zákona o Audiovizuálnom fonde, ktorý zvyšuje dotácie pre filmové projekty realizované na Slovensku zo súčasných dvadsiatich percent na tridsaťtri percent oprávnených výdavkov rozpočtu filmového projektu. Slovensko sa tak dostalo na čelné priečky rebríčka krajín EÚ v podpore filmového priemyslu.

Parlament tiež schválil dve novely Autorského zákona vrátane tej, ktorá sa zamerala na zlepšenie dostupnosti diel a iných predmetov ochrany (kníh, novin, časopisov či audiokníh) v prístupných formátoch pre nevidiace osoby, osoby so zrakovým postihnutím alebo postihnuté inou poruchou čítania. Prvého januára 2020 nadobudol platnosť aj Zákon o finančnej podpore

Ministerka kultúry začiatkom februára navštívila bratislavské sídlo Matice slovenskej. Informácia o podujatiach regionálnej kultúry Matice za rok 2019, vyhodnotenie projektov osádzania búst a pamätných tabúl a spolupráca pri organizácii kultúrnych podujatí v tomto roku boli hlavnými bodmi rokovania ministerky Ľ. LAŠŠÁKOVEJ s predstaviteľmi ustanovizne.

činnosti cirkvi a náboženských spoločností práve z našej dielne, čím sa zabezpečí kontinuita úrovne vzťahov štátu s cirkvami a jasné a transparentné pravidlá podpory ich činnosti so zachovaním vzájomnej solidarity s menšími cirkvami.

• **A naopak, čo nevyšlo?**

Mrzí ma, že NR SR odmietla schváliť zmysluplné riešenie nelichotivého stavu obnovy pamiatkového fondu. V spolupráci s poslancami sme navrhli novelu pamiatkového zákona. Žiaľ, návrh neprešiel v treťom čítaní. Škoda, niečo podobné sme tu v minulosti už mali a bolo na prospech našim pamiatkam.

• **V poslednom čase vám vaše podriadené inštitúcie veľa radosti zrejme neprinesli. Má na mysli stratu časti zbierky zo Slovenského národného múzea, kde situáciu prešetruje polícia, a naposledy rozpad komisie, ktorá mala vybrať nového riaditeľa Lúčnice, čím sa výber šéfa súboru zastavil. Ako tieto povedzme kauzy hodnotíte?**

Uvedené záležitosti by som vôbec nespájala a nenazývala kauzami. K situácii v SNM by som v prvom rade podotkla, že za viac ako stodvadsať rokov existencie tejto významnej kultúrnej inštitúcie som vôbec prvý šéf rezortu kultúry, ktorý nariadil aj ukončiť takú rozsiahlu a dôslednú revíziu zbierkového fondu múzea. S výslednou správou Komplexnej odbornej revízie zbierkového fondu SNM som sa oboznámila ešte na jeseň minulého roka. Žiaľ, vzhľadom na to, že vo fonde chýbali mnohé historické predmety, som neodkladne požiadala generálneho riaditeľa SNM, aby pripravil trestné oznámenie a vo veci začali ihneď konať orgány činné v trestnom konaní. Trestné oznámenie sme podali v decembri 2019. Očakávam od polície, že objasní príčinu chýbajúcich predmetov. Využijem všetky zákonné možnosti na to, aby som ochránila zbierkový fond SNM, ktorý má pre Slovensko nevyčísliteľnú historickú a spoločenskú hodnotu.

Za zrušením výberového konania na obsadenie funkcie generálneho riaditeľa Umeleckého súboru Lúčnica ja osobne vidím zhodu nešťastných okolností. Ministerstvo sa od samého začiatku usilovalo, aby bol postup výberového konania čo najtransparentnejší. Dokonca sa rozhodlo vyjsť v ústrety

doručených celkom deväťstosedemdesiat úplných žiadostí s alokovanou žiadanou sumou viac ako dvanásť miliónov eur. Formálne kritériá splnilo osemstodevätstoseťdesiat žiadostí. Podporu získalo spolu štyristojeden projektov. Pre nezávislé profesionálne zoskupenia bolo v rámci projektu uvoľnených stošesťdesiatšesťdesiat eur, pre amatérske folklórne súbory takmer 2,5 milióna eura a ľudoví umelci a remeselníci dostali vo forme štipendia tristoštyridsaťtisíc eur.

Vzhľadom na rozšírenie dotačnej pôsobnosti ministerstva kultúry o podporu folklóru a knižnic dotáciami bude folklór i naďalej podporovaný. V rámci dotačného programu Podpora miestnej a regionálnej kultúry sa budú podporovať aktivity, ako napríklad zakúpenie alebo obstaranie ľudových krojov, kostýmov, hudobných nástrojov, hudobnej aparatury, náradia a prístrojov na tvorbu umeleckých výrobkov, potreb pre tvorbu výtvarníkov. O finančnú dotáciu sa mohli do 12. februára 2020

Prostredníctvom rôznych dotáčných schém ministerstvo kultúry podporovalo predovšetkým slovenský folklór. Žiaľ, Matica slovenská bola z niektorých projektov vylúčená.

médiám a verejnosti a uskutočniť verejnú vypočutie uchádzačov na obsadenie funkcie generálneho riaditeľa. Zároveň sme sa usilovali aj o vysokú odbornosť výberovej komisie. Žiaľ, nadpolovičná väčšina členov výberovej komisie odstúpila najmä pre neutíchajúcu negatívnu mediálnu kampaň. Preto ich rozhodnutie odstúpiť z profesionálneho aj morálneho hľadiska chápem a rešpektujem.

• **Vašou silnou témou a agendou je podpora regionálnej kultúry na Slovensku. Práve regionálna kultúra bola na Slovensku zanedbávaná. Tento podporný projekt zastrešujú konkrétni krajskí koordinátori pre podporu regionálnej kultúry. Dá sa po dvoch rokoch výsledok tohto projektu priblížiť?**

V roku 2018 bola iniciovaná a v priebehu roka 2019 realizovaná cieľená zvýšená finančná dotácia pre štátom nezriaďované subjekty prostredníctvom Fondu na podporu umenia v rámci podpornej aktivity projekt Folklór – duša Slovenska. Išlo o mimoriadny účelový príspevok v celkovej sume tri milióny eur pre profesionálne i neprofesionálne folklórne telesá, ľudových umelcov a remeselníkov. Projekt Folklór – duša Slovenska sa tešil mimoriadnemu záujmu, v súvislosti s čím došlo k jeho zvýšeniu na tri milióny eur. FPU bolo

uchádzať neprofesionálne folklórne telesá, ale aj individuálni ľudoví umelci. Pre žiadateľov o dotáciu sú v programe pripravené dva milióny eur.

• **Jednou z najväčších investičných akcií rezortu je rekonštrukcia Krásnej Hôrky, ktorá stála štátny rozpočet tridsaťpäť miliónov eur. Ste spokojná s priebehom prác?**

Trvala som na tom, aby sme sa s týmto problémom seriózne popasovali. Jednou z priorit rezortu kultúry je dlhodobá obnova hradu Krásna Hôrka. Vláda SR 3. júla 2019 schválila náš materiál na financovanie obnovy hradu, v ktorom je definovaný projekt komplexnej revitalizácie tejto národnej kultúrnej pamiatky za takmer tridsaťpäť miliónov eur. Stavbné práce sú naplánované na viaceré etapy, prvá časť hradu by mala byť verejnosti sprístupnená v roku 2021. Projekt počítá s profesionálnou a zodpovednou obnovou hradu, pričom nepôjde o dosiahnutie stavu pred spomínaným devastujúcim požiarom, ale o komplexnú revitalizáciu celého hradného areálu. Odstránením nevhodných úprav z druhej polovice 20. storočia a začiatku 21. storočia bude hradu navrátený jeho vzhľad zo začiatku 20. storočia.

• **Vášho nástupcu čakajú mnohé začaté a aj nové úlohy. Pokračovať musí v rekonštrukciách významných kultúrnych objektov**

a v krátkom čase musí ministerstvo kultúry tiež zapracovať do slovenských zákonov viaceré zmeny v európskej legislatíve. Mal by sa tiež poučiť z nedostatkov, ktoré spôsobili spomalenie v čerpaní eurofondov. Chceme sa spýtať práve na eurofondy, čo by sa malo zmeniť práve pre rýchlejšie čerpanie eurofondov? V čom všetkom sme na ne v najbližšom čase odkázali?

Rezort v rámci čerpania eurofondov momentálne sústreďuje pozornosť na tri hlavné oblasti. Tou prvou je zintenzívnenie a urýchlenie čerpania pre decentralizovanú podporu, kde bol proces implementácie pre zistené nedostatky pozastavený. Napriek odstráneniu prevažnej väčšiny nedostatkov sa tak zamestnanci ministerstva, ako aj samotní žiadatelia pasujú s pretrvávajúcim ich časovým vplyvom.

Druhou oblasťou je centralizovaná podpora, na ktorú je vyčlenených 87,7 milióna eura s cieľom vytvoriť priaznivé prostredie na rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií, na stimulovanie tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle.

Tretou oblasťou je kvalitná príprava podkladov na nové programové obdobie 2021 – 2027. Finančné prostriedky vyčlenené do tejto sféry by mali slúžiť na rekonštrukciu národných kultúrnych pamiatok, obnovu a rozvoj kultúrnej infraštruktúry, ako aj ďalšiu podporu kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Kultúrne dedičstvo nie je adekvátne udržiavané, preto sú potrebné nové schopné manažérske kapacity starostlivosti o pamiatky a aktívny rozvoj kultúrneho turizmu.

• **Niektoré politické strany vo svojich volebných programoch spochybňujú zákon o štátnom jazyku. Vraj príliš zaváňa ideológiou a navrhujú ho zrušiť, napriek tomu, že nevyšvetlili, o akú ideológiu ide. Ako vnímate takéto zámery?**

Takéto predvolebné sľuby vnímam ako veľmi nebezpečné. Zmenou či dokonca úplným zrušením platného zákona o štátnom jazyku sa sami zriekame jedného z hlavných atribútov našej identity. Nezabúdajme, že zákon o štátnom jazyku zabezpečuje používanie slovenského jazyka ako jednotného dorozumievacieho prostriedku vo verejnom styku, zrovnoprávňuje a spája všetkých občanov Slovenskej republiky, zaručuje jednotnú komunikáciu orgánov štátnej správy a miestnej samosprávy. Tým sa utvára základný predpoklad fungovania všetkých oblastí spoločenského, politického a hospodárskeho života Slovenskej republiky. Okrem toho je v zákone zakotvená aj starostlivosť štátu o vedecký výskum štátneho jazyka, jeho historického vývinu, o výskum miestnych a sociálnych nárečí, o kodifikáciu štátneho jazyka a zvyšovanie jazykovej kultúry.

• **Aktívne sa stretávate aj s predstaviteľmi organizácií a inštitúcií pod Ministerstvom kultúry SR, Maticu slovenskú nevnímajú. Čo by ste odkázali jej členom, rado-vojm zamestnancom, ktorých je dvadsaťdeväťtisíc?**

V minulom roku sme si viacerými podujatiami pripomenuli storočnicu oživotvorenia Matice slovenskej. V súvislosti s týmto okružným výročím ma nesmierne teší neutíchajúci záujem ustanovizne o posilnenie našej kolektívnej historickej pamäti, ktorý sa prejavuje realizáciou podujatí celonárodného charakteru. Aktivity ustanovizne kontinuálne oslovujú všetky generácie a posilňujú ich vzťah k nášmu jedinečnému kultúrnemu dedičstvu.

Všetci Slováci môžeme byť na našu Maticu právom hrdí. Tak z hľadiska kultúrneho, kde je jej výkladnou skriňou dvestoštyridsať folklórnych a umeleckých kolektívov, ako aj z pozície čitateľov jej Slovenských národných novin alebo knižných publikácií jej miestnych odborov. Vysokokvalitný a rozmanitý obsah publikácií Matice slovenskej nás všetkých intelektuálne obohacuje a prináša nám pocity istoty a dôvery v našu krásnu vlasť.

Slovenská autonómia v podmienkach kapitulácie „demokratickej Európy“ Keď Homolov puč bol iba otázkou času

Marián TKÁČ – Foto: internet

V októbri 1938 a potom až do marca 1939, keď zmluvy s nacistami už mali uzavreté Poľsko, Francúzsko, Veľká Británia, a pod Mnichovskou dohodou bol podpísaný Nemecko, Británie, Francúzsko a Taliansko, Slovinci sa nechystali uzavrieť s Nemeckom na čele s Führerom nijakú zmluvu. Česko-slovenský minister zahraničia Chvalkovský však už 13. októbra 1938 pri svojej prvej návšteve nemeckého ministra von Ribbentropa v Berlíne vyhlásil, že jeho vláda chce otočiť svoju zahraničnú politiku o stoosemdesiat stupňov, „pochovať“ os Moskva – Praha – Paríž, a ak Nemecko dovoľí, oprieť sa o Nemeckú ríšu.

Na druhý deň ešte naliehavejšie prosil priamo Hitlera o priazeň Nemeckej ríše, ktorej ponúkol „služby svojej vlády“. O päť dní na to počas prijatia slovenskej delegácie ministrom von Ribbentropom v Mníchove (toto stretnutie zorganizoval Chvalkovský) vypočuli si Slovinci nepríjemnú zvesť: Maďarsko je s Nemeckom spriatelovaný štát, ktorému Nemecko sľúbilo pomoc pri riešení otázky Maďarov v Česko-Slovensku.

■ O NÁS BEZ NÁS

Bolo to tesne po krachu slovensko-maďarských rokovaní v Komárne (9. – 13. októbra 1938) o maďarských územných nárokoch, ktoré viedla delegácia

ZABUDNUTÁ HISTÓRIA

na čele s Jozefom Tisom. Napokon 2. novembra sa vo Viedni zišli ministri zahraničia Nemecka a Talianska a podpísali o nás bez nás „dohodu“ (arbitráž), ktorou prireklí Maďarsku 10 390 štvorcových kilometrov slovenského územia a 859 885 obyvateľov, medzi ktorými bolo aj 276 287 Slovincov a 26 181 Židov. Maďarsku pripadli Nové Zámky, Levice, Lučenec, Rožňava a Košice, pričom Maďarsko požadovalo aj Bratislavu. Zle sa veru žilo Slovincovi na okupovanom území, boli diskriminovaní i brutálne prenasledovaní. Na Vianoce 1938 v okupovaných Šuranoch, keď sa Slovinci búrili proti hanobeniu slovenskej zástavy, maďarskí žandári strieľali do davu spievajúceho slovenskú hymnu a zavraždili devätnásťročnú Máriu Kokošovú, ktorá ako hluchonemá nemohla spievať. Po speve slovenskej hymny na Troch kráľov 1939 v obci Čechy zastrelili maďarskí žandári tehotnú Katarínu Mihalíkovú a chlapca Ferdinanda Šulíka.

■ VOJENSKÝ ZÁKROK

Je historický fakt, že Slovinci nemali vtedy iný plán len udržať autonómiu, ktorú práve dosiahli. Situácia na Slovensku po šiestom októbri 1938 bola dyna-

Homolov puč ešte viac vystupňoval protičeské nálady

mická a v niektorých ohľadoch v rámci ochrany autonómie konala slovenská autonómna vláda až príliš radikálne. Už 9. októbra 1938 zakázala činnosť KSC – to zrejme vysvetľuje trvalý nepriaznivý postoj k autonomistom zo strany komunistov a ich dedičov. História zaznamenala, a slobodomurári si to určite dodnes pamätajú, že 14. októbra 1938 slovenská vláda rozpustila slobodomurárske lôže. Nikto však zo slobodomurárov nebol postihovaný. Naopak, Imrich Karvaš sa onedlho stal guvernérom Národnej banky. Dvadsaťdruhá októbra prišlo Slovensko o Devín (a takmer šesťnásťtisíc obyvateľov), na druhý deň agrárnik Ján Lichner, minister autonómnej vlády (!), navrhol Milanovi Hodžovi pripraviť vojenský zásah proti vláde, v ktorej sedel. V ten istý deň vzniesli svoje územné požiadavky voči Slovensku Poliaci. Aj agrárnik Milan Ivanka vyzval česko-slovenského predsedu vlády generála Surového, aby vojensky zakročil proti slovenskej vláde a „zachránil jednotu československého národa“. To isté chcel pražský minister, spomínaný Benešov, „vyslanec“ Nečas.

■ V ZEMI NIKOHO

V rámci osláv Dňa slovenskej jednoty, lásky a zmierenia vystúpil v Bratislave 20. novembra 1938 predstaviteľ moravských Slovincov a vyslovil nádej, že sa moravské Slovácko zjednotí so Slovenskom. Slovenská vláda po tom, čo bratislavská židovská obec predložila maďarskému konzulátu petíciu za pričlenenie Bratislavy k Maďarsku, vypovedala zo Slovenska Židov, ktorí mali maďarské občianstvo, a odsunula ich k hraniciam. Maďarské úrady ich odmietli prijať, a tak títo nešťastní ľudia preživali ťažké studené dni a noci v „zemi nikoho“.

Vo voľbách do prvého Snemu Slovenskej krajiny (18. decembra 1938) sa

boli aj Hodžovi ľudia, že tým „prakticky zlikvidovali pluralitný stranický systém“ a nastolili systém jednej strany.

■ TAKÉ BOLI ČASY

Iste, dnešnými očami išlo o „limitovanú demokraciu“, ale boli vtedy také časy, že aj české politické strany sa zoskupili do pronemeckej Strany národného sjednocení, do ktorej sa prihlásila aj Benešova národně-socialistická strana. Pražské národné zhromaždenie prijalo 22. novembra 1938 zákon, ktorý na dva roky zmocňoval prezidenta (už Háchu) meniť ústavu! Už 3. decembra 1938 nie slovenská, ale pražská vláda na návrh ministra financií Kalfusa ustanovila,

Vyhlásenie autonómie z balkóna budovy v Žiline bolo politickým predvojom vyhlásenia samostatnosti 14. marca 1939.

mohlo hlasovať „áno“ iba za kandidačnú listinu HSLS – Strany slovenskej národnej jednoty, na ktorej však boli predstavitelia všetkých, aj „československých“ politických strán, s výnimkou KSC, alebo „nie“ bielym lístkom. Zo šesťdesiatich troch zvolených poslancov bolo ľudákov iba šesťnásť. Je zaujímavé, že židovské organizácie na Slovensku vyzvali svojich členov, aby hlasovali „áno“ ako prejav lojality k národnej samobytnosti slovenského národa. Kritici bez ohľadu na poznanie vtedajšej reality vyčítajú vláde, v ktorej však popri ľudovcoch

že štátni zamestnanci českej národnosti, ktorí k 7. októbru mali služobné pôsobisko na Slovensku, budú v počte deväťtisíc presunutí do Čiech a na Moravu. Po marci 1939 odchody Čechov pokračovali, ale mnohí ostali „služiť“ Slovensku, niektorí z nich len ako žoldnieri. Pražská vláda 23. decembra 1938 nariadila rozpustiť KSC a z nemeckých škôl všetkých stupňov prepustiť pedagógov židovského vyznania. Slovensko nebolo na sklonku roka 1938 nijakou veľmocou, nemalo dokonca ani len vlastný štát. Tí, ktorí veľmocami boli,

teda Veľká Británia a Francúzsko, ale aj české „demokratické sily“, museli evidovať Hitlerove zámery, ktoré verejne hlásal. Už 4. februára 1939 vyhlásil: „Za nemeckými hranicami je v Európe vyše dvadsať miliónov Nemcov, našich bratov. A všetci na nás túžobne hľadajú. A všetci sa musia skôr či neskôr zjednotiť s materským národom Tretej ríše. Teraz je na programe dňa pripojenie Rakúska a sudetskej oblasti Československa.“ Dvadsaťdruhá tretia marca 1938 dodal: „ČSR je zvrátenosť, ktorá nám prehradiť náš prístup na Balkán.“ O niekoľko dní pokračoval: „Na Čechov sa musíme vrhnúť bleskovo. Niekedy v roku 1938 musíme vymazať ČSR z mapy sveta. Je to naše územie, je to časť Habsburskej ríše... Využijeme sudetských Nemcov, tretina ČSR je vlastne nemeckým územím... Je tam i milión Maďarov, pol milióna Rusínov, i tí môžu byť užitoční.“ O Slovincoch nepadlo ani slovo, mali preto Slovinci spokojne spávať?

■ V DUSNEJ ATMOSFÉRE

Verila stále česká diplomacia Göringovi, ktorý si 11. marca 1938 pozval čs. veľvyslanca Mastného a oznámil mu, že nemecká vláda nemá absolútne žiadne zámery vystúpiť proti ČSR? Boli Česi spokojní aj po tom, keď Chamberlain v tom čase (20. marca) konštatoval: „My s Francúzskom nemôžeme pre záchranu ČSR pred nemeckým vpádom urobiť nič?“. Nie, nebolo by rozumné „obdivovať“ niektoré z krokov a opatrení vtedajších politikov v dusnej európskej atmosfére. Tú však nijako nespôsobili Slovinci, tí len boli nútení udržať sa na politickej šachovnici čo i len ako pešiaci. A to koniec koncov dokázali. Vianočné sviatky 1938 až do Nového roka 1939 prežil spoločný prezident Emil Hácha v Tatrách. „Výmena oficiálnych príhovorov medzi štátnym prezidentom a slovenským ministerským predsedom Tisom bezpochyby opäť upevnili zväzky krvného bratstva, ktoré už boli veľmi nalomené,“ hlásil vtedy nemecký veľvyslanec do Berlína. Schyľovalo sa ku koncu Česko-Slovenska.

Pätnásteho februára 1939 sa však všetci českí ministri oboznámili s plánom, ktorý pripravili tri dni predtým na tajnej porade v Nouzove pri Unhošti generál Alois Eliáš a traja ministri. Zazlievali Tisovi „pasivitu voči separatistickým snahám väčšiny slovenských politikov“ a „podvratnú činnosť ríšskej tajnej služby“. Kocky boli hodene: útok, vojenský puč proti autonómii Slovenska bol už len otázkou času.

Pred sedemdesiatimi piatimi rokmi spojenecké letectvo zmenilo Drážďany na hromadu trosiek a popola Smrtiace ohnivé peklo na Popolcovú stredú

Ivan MRVA – Foto: Wikipedia

Od roka 1943 sa zvyšovala intenzita spojeneckých náletov na Nemecko. Briti útočili v noci, americké bombardéry cez deň, lebo spočiatku sa leteckí velitelia držali smernice prezidenta Roosevelta, aby nálety smerovali len na priemyselné podniky, dopravnú infraštruktúru a vojenské objekty. Už v roku 1944 to neplatilo a na centrá nemeckých miest padali zápalné i trhové bomby ako kvapky dažďa. Definovaným cieľom bezohľadného vzdušného teroru bolo zlomenie morálky Nemcov a bez použitia pozemných síl prinútiť nacistov ku kapitulácii...

Plošné bombardovanie presadzoval anglický letecký maršal Harris a podporoval ho premiér Churchill. Ten prostredníctvom vysielania BBC nemeckým obyvateľom cynicky oznámil, že musia zastaviť prácu, opustiť domovy, odísť do polí a z diaľky pozorovať, ako sa ich mestá menia na popol.

■ ZBYTOČNÝ NÁLET

Britsko-americké útoky smerovali najprv na priemyselné Porúrie, masové nálety zničili Hamburg, Kolín nad Rýnom a potom prišiel na rad aj Berlín. Hlavné mesto Sasko skvostné Drážďany zostávali od leteckých útokov ušetrené. Dva menšie nálety na drážďanskú stanicu a zriaďovacie nádražie nenapáchali mnoho škôd. Na území mesta sa nenachádzal zbrojný priemysel ani dôležitejšie vojenské zariadenia, a tak panovalo presvedčenie, že mesto bude od ťažšieho bombardovania ušetrené. Začiatkom februára bolo už rozhodnuté o výsledku vojny, anglo-

americké divízie stáli na Rýne a Červená armáda prekročila Odru a vytvorila si niekoľko predmostí, vzdialených len šesťdesiat kilometrov od Berlína. Preto masívny letecký útok na Drážďany bol zo strategických dôvodov zbytočný. V prvých týždňoch roka 1945 v meste žilo takmer šesťstotisíc obyvateľov a prechodný útulok tu našlo asi šesťstotisíc utečencov z nemeckých území obsadzovaných Červenou armádou. Ešte v januári hlavné veliteľstvo Wehrmachtu premiestnilo z Drážďan niekoľko batérií protiletadlových diel na obranu Berlína a Porýnia. Drážďany sa tak stali ľahkým cieľom vzdušného úderu. Ten prvý prišiel v noci 13. februára krátko po desiatej. Na centrum mesta zaútočilo vyše tristo ťažkých bombardérov zápalnými bombami, ktoré ho premenili na more plameňov. Keď sa hasičské družstvá a dobrovoľníci pokúšali požiare zdolať, zaútočili bombardovacie perute druhýkrát. Tentoraz vyše päťsto strojov triestimi a zápalnými bombami rozohnalo

Z vojensko-strategického hľadiska nemali Drážďany prakticky nijaký význam, boli historicko-kultúrnym klenotom s množstvom architektonických a umeleckých pamiatok, preto zničujúce nálety Spojencov s obrovským množstvom civilných obetí dodnes vyvolávajú otázky nad ich zmyslom.

hasičov, čo zapríčinilo zmožnenie požiarov. Tisíce ľudí spálili plamene, množstvo ďalších sa udusilo v krytoch. Štrnásteho februára okolo poludnia priletelo ešte tridsaťdva amerických lietajúcich pevností a dokonali dielo skazy. Sprezdalo ich takmer dvesto stíhačiek, ktoré z nízkych letových hladín palubnými zbraňami ostreľovali zástupy unikajúce z ohniveho pekla. Na Popolcovú stredú, ktorá v tom roku pripadla práve na 14. február, sa Drážďany, jedno z najkrajších nemeckých miest, zmenili na hrbu popola a trosiek. Popol z horiacich budov padal z neba niekoľko dní aj v obciach vzdialených od mesta vyše päťdesiat kilometrov. V meste panoval chaos a nič nefungovalo. Na odstránenie následkov katastrofy nastúpilo niekoľko tisíc ruských zajatcov, takzvaných Hiwis. Boli to Hilfswillige, dobrovoľní pomocníci, ktorí za príslub dôstojného zaobchádzania a primeranej stravy z protiletceckých krytov odpratávali tisíce obetí. Pochovať

ich nebolo v silách, a tak ich hromadne spaľovali na veľkých hraničiach priamo v zničenom meste.

■ PREPISOVANIE DEJÍN

Počas tretieho náletu niekoľko bombardérov údajne zabúdilo a namiesto na Drážďany zvrhli svoj smrtonosný náklad bômb na Prahu, kde zahynulo sedemsto jeden ľudí, 1 184 bolo ranených a jedenásťtisíc Pražanov zostalo bez strechy nad hlavou. O počte obetí v Prahe sú k dispozícii presné čísla, nie tak v Drážďanoch. Po vojne sa ich počet mŕtvych stanovil na dvestotridašťpäťtisíc, z nich šesťdesiatšesťtisíc bolo obyvateľov mesta, zvyšok mali byť neidentifikovateľní utečenci, ktorí v meste neboli registrovaní. Postupne sa číslo obetí znižovalo a dnes sa uvádza, že zahynulo dvadsaťpäťtisíc až tridsaťpäťtisíc ľudí, čo sotva zodpovedá skutočnosti. Občas síce zaznie, že tri nálety na Drážďany majú na svedomí viac životov ako obe americké atómové bomby zhodené na Hirošimu a Nagasaki, ale médiá hlavného prúdu neprípúšťajú nezávislú diskusiu a ani vyšší počet zabitých ako tridsaťpäťtisíc.

V rámci prepisovania histórie druhej svetovej vojny v poslednom čase sa dokonca začalo tvrdiť, že bombardovanie Drážďan si objednal Stalin na Jaltskej konferencii, čo je ďalšia lož. Pokúša sa niekto vinu za drážďanské obeť hodiť na Rusov? Nech sa veci majú akokoľvek, desaťtisíce mŕtvych v Drážďanoch si zaslužia spomienku.

Slovenské veľhory a naše lesy v zajatí ľudskej malosti a nezodpovednosti

Tatranský slzopád ešte neslabne

Text a foto: Ladislav MALÁK

Ako lesníci na dôchodku mi pri nedávnom rekreačnom pobyte vo Vysokých Tatrách nedalo, aby som neupriamil pozornosť na to, čo mi je celý život najbližšie a najmilšie – na les a prírodu našich veľhôr. A zaujímalo ma to najdôležitejšie – nakoľko sa tatranský les vystrábil z bolestivých rán po hrôzostrašnej veternej smršti v novembri 2004.

Umierajúce stromy – rozpad smrekových porastov na hornej hranici lesa vo Vysokých Tatrách pokračuje, povolený vstup tam má iba pažravec lykožrút...

Tak ako zvyčajne spoločníkom mi bol aj môj bývalý spolužiak z lesníckej školy, dlhoročný kolega z lesníckej praxe Ing. Benedikt Nemeč, rodák z Tatranskej Javoriny. Tiež s Tatrami v srdci. Aby sme si pri hlavnej náplni nášho stretnutia – debata o tatranskom lese – radosti i smútky z neho rozdelili na polovicu. S ním sú tie debaty úžasné – jeho koničkom je totiž dendrológia, vede o lesných drevinách dobre rozumie. I o všetkých ich bolestiach. Najviac o tých v ich tatranskom domove.

■ ROZPAD SMREČÍN

Našu radosť zo slnečného jesenného dňa pri pohľade na pekný mladý les cez okná pozemnej lanovky na Hrebienok – výsledok roboty lesníkov Štátnych lesov TANAP-u na rozsiahlej ploche po veternej smršti ponad osadu Starý Smokovec – zanedlho strieda iná emócia: hneď po prvých metroch na turistickom chodníku, začínajúcom pri Vodopádoch Studeného potoka smerom do Tatranskej Lomnice, je pred nami rozľahlá úboč stojatých mŕtvych smrekov, medzi ktorými len kde-tu prebleskuje zeleň živého smrekovca a na jednom mieste aj statná, možno sto-ročná zdravo zelená jedľa. Z bylinného krytu sem-tam vykukuje malý dengľavý smreček, jarabina, breza. Akože nádej nového lesa. Ten však bude rásť veľmi dlho, desiatky rokov. Pahýle stojatých suchých smrekov znamenajú pokraču-

júci totálny rozpad smrečín na hornej hranici lesa všade tam, kde na plochách v ich blízkosti lesníci nemohli pre piaty stupeň ochrany územia národného parku poľamané stromy rýchlo spracovať a tieto plochy ihneď zalesniť. Z ležiacich poľamaných smrekov sa masívne a rýchlo rozmnožený lykožrút pustil do zdravých stojatých stromov na spomínanej hornej hranici lesa a už ich všade takmer úplne skántril. Lesníci ŠL TANAP-u mali zákaz tatranskú prírodu ratovať, podkôrník mal a stále má ten vstup voľný... Do veľkej miery tu fungovala samolúboš ochrannárskej sféry, žiaľ, podporená nepodareným zákonom o ochrane prírody: A just bude po našom! Následky sú však veľmi ťažké, veľmi bolestné. O to viac, že lykožrút už výrazne ničí aj najväčšiu lesnú drevinu Tatier borovicu limbovú a pustil sa i do kosodreviny.

■ LYKOŽRÚT MÁ ZELENÚ...

Toto sa nemalo stať! Tú krivdu Tatram sme nemali dopustiť! Hromžime unisono, idúc chodníkom, obaja. Osmelujeme sa to napísať, lebo máme za sebou veľký kolektív lesníkov ŠL TANAP-u i veľkú časť návštevníkov našich veľhôr, ktorí sa v rozhorčení pýtajú: Prečo tatranský les ďalej umiera? Veď aj nepochybne vyzerá ponuro až odpudzujúco. Odpoveď je: Pre nedobré rozhodnutia ľudí. Tu sú naše lútoriadky, ktoré sú našim vkladom

do celospoločenskej diskusie o probléme lesa Tatier: Nemali sme dopustiť nevhodné experimenty s naším azda najcennejším národným prírodným bohatstvom! Tatry nie sú vhodné na experiment samovývoja lesa a prírody. Je to pre naše veľhory škodlivý element a nemá pre ne nijaký výraznejší pozitívny význam. Nie! Hyzdeniu našich nežných krásnych Tatier! Pod tieto slová vzdoru by sa určite podpísal aj jeden z vynikajúcich tatranských lesníkov, v súčasnosti tiež predseda východoslovenskej oblastnej lesníckej komory a vedúci ochranného obvodu ŠL TANAP-u Tatranská Javorina Ing. Ján Slivinský, ktorému ten experiment samovývoja zničil v „jeho“ Javorovej doline celoživotnú čestnú robotu generácií lesníkov – tento les je takmer celý mŕtv! Vinník: lykožrút! Prerástol nám v Tatrách cez hlavu. Tak ako medveď. Maco, hlucháň i ďalšie vtáky, no a sám lykožrút sú viac ako človek. No čo! Veď

niha, tam sa to už začína zelenáť. Nás dvoch s Beňom Nemcom dosť upokojila napríklad aj pekná zdravá borovicová mladina na konci našej túry už blízko Tatranskej Lomnice – tiež nová výsadba po kalamite, kde lesníci mohli vstúpiť a prírodu rýchlo ratovať. Vrátiť jej zdravý a príjemný vzhľad... No zatiaľ to nie je dosť!

■ TOVÁREŇ NA OZÓN

Naše Tatry vskutku potrebujú čo najviac zdravých zelených stromov – továrničiek na kyslík a ozón. Potrebujú ich nielen turisti, ale aj stovky, ba tisíce pacientov v pľúcnych sanatóriách vo Vyšných Hágoch, v Tatranskej Polianke i v Smokovcoch. A hneď teraz, nie o osemdesiat rokov! Ta het s experimentom samovývoja lesa a prírody! Veď v týchto dňoch sa dozvedáme, že našim veľhorám hrozí odobratie štatutu liečebného prostredia. Zakladateľ klimatických kúpeľov v Tatrách Dr. Sontágh by

Optimistický, ba priam ľubebný je pohľad na nový les založený lesníkmi ŠL TANAP-u nad osadou Starý Smokovec.

nás ľudí je už pekných pár miliárd. Už nám začína byť tesno...

Toto sú naše lútoriadky. Naš slzopád nad postihnutou prírodou Tatier, žiaľ, ešte neslabne. Živíme nádej, že prevládne zdravý rozum, že lesníci budú mať po spravodlivosti navrch. Veď napríklad po celej dlhej trase tatranskej elektrickej železnice od Smokovcov až po Štrbské pleso vidia cestujúci, že kde sa rozsiahlych holých úbočí po kalamite v roku 2004 dotkla ruka les-

sa v hrobe, vlastne v hrobke pod evanjelickým kostolom v Novom Smokovci, ktorý dal vybudovať, obracal.

■ ZANOVITOSŤ OCHRANÁROV

Problémy so zaceľovaním rán po spomínanej veternej kalamite v roku 2004 v Tatrách nastoľujú tamojší lesníci ŠL TANAP-u aj cez svoj časopis TATRY, ktorý vychádza už od roka 1962. V úvodníku tohto dvojmesačníka lesníci Peter Spitzkopf ml. a Radoslav

Žilkovan kriticky píše, ako im ochránari zbytočne sťažujú plnenie aj jednej veľmi vážnej úlohy – odstraňovanie stojatých suchých stromov popri turistických chodníkoch. Autori okrem iného konštatujú, že suché stojaté stromy ako následok podkôrníkovej kalamity v bezzásahovej zóne v najprísnejšom stupni ochrany predstavujú vážne ohrozenie zdravia a života návštevníkov Tatier, pohybujúcich sa po chodníkoch, pretože i mierny závan vetra môže aj celý, už nahný strom vyvrátiť a idúceho človeka poraniť alebo usmrtiť. Hoci ŠL TANAP-u majú túto povinnosť v náplni činnosti, aktivisti z iniciatívy My sme les podali podnet na Slovenskú inšpekciu životného prostredia, že sa tým ruší zver a hniezdiace vtáctvo. Keďže spriechodňovanie chodníkov sa musí robiť priebežne, inšpektori ŽP podnet neprijali a činnosť nezastavili. Pritom ŠL TANAP-u vykonávajú spriechodňovanie chodníkov s veľkým organizačným vypätím, lebo nemajú na to dost peňazí. Ich dotačný tok z Bratislavy neodpovedá potrebám. Ale „vrtáci“ bez zodpovednosti sa napriek tomu stále „angažujú“...

■ VELA GAZDOV...

Dvojkoľajnosť – lesníci a ochránari, je pre tatranský les nežiaduca, lebo dvaja gazdovia na jednom „dvore“ tu viditeľne nespokojujú. Pokalamitný vývoj za pätnásť rokov jednoznačne dokazuje, že Tatry ako vysoko urbanizované územie s nevelkou rozlohou s prioritou rekreačno-liečebného poslania nie je celkom vhodné na experiment pralesového samovývoja. A už sa, chvalabohu, na celospoločenskej úrovni čoraz hlasnejšie ozývajú názory spojiť lesníctvo a ochranu prírody do jedného rezortu. (Pritom také rozumné návrhy mnohých lesníckych odborníkov majú aj viac ako pätnásť rokov!) Už to však treba súrne urobiť. Váhavosť vedenia štátu posmeľuje sféru ochránarov naďalej hádzať lesníkom poľenú pod nohy, znechucovať a znervózňovať ich. Lebo jedno je neodškriepiteľné: Štátne lesy TANAP-u majú svojimi dlhoročnými dobrými výsledkami v pestovaní lesov i v ochrane lesa a prírody navrch, majú právo mať slovo aj o budúcnosti tatranskej prírody. Veď kým neprišlo obdobie zhoršovania ekologickej situácie v strednej Európe, Tatry boli vo veľmi dobrej zdravotnej kondícii i potešením pre ľudské oko. A treba zdôrazniť – bez kubicovania ochránarov. Nikto iný ako lesníci by sa mali a mohli priväzovať reťazami o tatranské stromy, lebo oni sú tí praví ochránovia prírody a stromy sú ich bratní bratia. Píšeme to ako očitý svedok, Tatry mám zamilované od mladosti. A Ing. Benedikt Nemeč je rodený Tatraneč. No radosť z týchto hôr striedajú aj tieto lútoriadky nás oboch.

A náš spoločný povzdych? Tatranský slzopád, žiaľ, ešte neslabne...!

BESEDNICA

Celý svet je javisko, napísal William Shakespeare pred štyristo rokmi do hry Ako sa vám páči. Keby sa preniesol do súčasnosti, určite by dodal, „javisko, na ktorom sa na Slovensku hrá nepodarená komédia“. Nielen na Slovensku. Silvestrovské programy všetkých televízií a rozhlasov nedosiahli úroveň zábavných scénok z konca roka, ktoré priniesol život. Bratia Česi na švejkovskú tradíciu nezabudli. Na Morave inšpektorát práce vyrubil firme pokutu, lebo inzerátom hľadala účtovníčku, čím diskriminovala mužov. Príslušný inšpektor si robotu odflákal a nebral do úvahy ďalších šesťdesiat dvoch alebo sedemdesiat pohľadá zástancov gender filozofie, z toho tri už uznali rakúske a nemecké súdy. Predpokladajme, že inšpektorát práce vyrubí pokutu aj dotyčnému inšpektorovi.

Európska únia oživila trh s otrokmi. OSN prisľúbila prijatie tridsaťtisíc imigrantov ročne a členským štátom ponúkla cenu desaťtisíc euro za kus.

Aukcia sa úspešne rozbieha, kto nezoberie, zaplatí viac tým, ktorí zoberú. Pravidlá trhu nie sú zatiaľ stanovené. Nevie, či sa počíta kus ako kus, alebo podľa zvykov niektorých primitívnych kmeňov jeden muž sa rovná

trvá, vec je momentálne na posúdení u generálneho prokurátora a isto-iste bude smerovať na medzinárodný súd v Štrasburgu. Iný vyšetrovateľ však prijal udanie na iného pána politika, ktorý údajne spáchal rovnaký zlo-

čin svedka, ktorý dal vybudovať, obracal. inak u nás – najvýhodnejšou formou PPP projektu. Za predošlé falšovanie prepočtov výhodnosti PPP projektov pri stavbe diaľnic by tam mali rezervovať hneď aspoň tridsať flekov. Skutočnosť sa síce stala, ale sa nestala, lebo sa

na vyšetrovačku, ktorí sa vyhrážali smrťou už spomínanému exposlancovi, do basy neputovalo. Exposlanec si mal spomenúť, že podobný prípad ako jeho už bol raz riešený a zamietnutý. Vyšetrovateľ vtedy zdôvodnil odmietnutie podania tým, že vyhrážky smrťou patria do expresívnych vyjadrení vlastných etniku obžalovaných. Teda nejde o trestný čin. Na rozdiel od citovania vraj rasovo hanlivých vyjadrení slovenských klasikov. Tie boli ohodnotené len na pokutu, aj keď vinníka do basy odviedla NAKA pod samopalmi. Podľa znanlyne trestný čin citovania možno spáchať aj necitovaním iných tvrdení.

Židovsko-nemecko-český spisovateľ Franz Kafka svoj román Proces nedokončil. Možno nemal dosť predstavivosti a inšpirácie na ďalšie absurdity a fantazmagórie vyšetrovania a smrti hlavnej postavy románu. Dokončenie tohto významného diela je veľkou výzvou pre autorov. Hoci možno ani nie takou veľkou. Stačilo by umelecky spracovať našu súčasnú „realitu“. S rizikom, že spisovateľ skončí vo vyšetrovacej väzbe...

O samoudaniach a vyšetrovačkách

Milan ČASNOCHA MIKŠ

sedem žien. V Čechách chcú a nechcú si zobrať sýrske siroty. Na stanovení výmenného pomeru muž kontra sirota určite pracujú tímy európskych inštitúcií a mimovládnych organizácií.

Keďže my švejkovskú tradíciu nemáme, vyrábame si vlastné humoristické scénky. Vyšetrovateľ odmietol prijať samoudanie muža, ktorý sám seba udal, že súhlasí s výrokmi, za ktoré bol iný pán exposlanec odsúdený. Dotyčný pán sa nevzdal, na samoudani

čin súhlasu s výrokmi odsúdeného exposlanca. Možno súd neskôr zoberie do úvahy ako poľahčujúcu okolnosť tvrdenie tohto pána, že v každej krčme na Slovensku osadenstvo súhlasí s exposlancom. Explicitne teda spolupracoval s políciou, ktorej stačí obehnúť všetky krčmy a pozatýkať vinníkov. Nová väznica v Rimavskej Sobote má za päťdesiatosem miliónov eur poskytnúť osemstotridsaťdva nových miest pre odsúdených. Postaví sa – ako

nič nestalo, aj keď sa stalo a už sa neodstane.

Vo vyšetrovacích celách hrozilo, že cez Vianoce zostanú prázdne. Polícia neváhala a na dva voľné fleky posadila duo pofidérnych kvázihumoristov s roxorovými tyčami. Nad vianočnou kapustnicou za štátne mohli špekulovať, či sa oplatí robiť si trápne a vulgárne žarty z vysokopostavených politikov a vyhrážať sa im kandelábrami. Ďalších skoro dvesto adeptov

Oravská galéria ponúka návštevníkom nahliadnutie do bohatých zbierok Fašiangová kompánia s dúškami bujarej radosti

Michal SITNIK – Foto: OG

Tentoraz vo výstavných priestoroch Župného domu predstavia pracovníci Oravskej galérie počas februára a marca diela s fašiangovou tematikou od autorov Vladimíra Kompánka, Jula Považana, Františka Turcsányiho, Michala Škrovinu, Alžbety Korškošovej, Dušana Benického, Štefana Branického, Ondreja Macka, Štefana Siváňa.

Vladimír KOMPÁNEK, Turoň a maškary

Ondrej MACKO, Muzikanti a regrúti

František TURCSÁNYI, Popolcová streda

Fašiangy boli odkáživá symbolom radosti, veselosti a hojnosti. Predstavujú obdobie od Troch kráľov do Popolcovej stredy, ktoré sú vyvrcholením prechodného obdobia medzi zimným a jarným cyklom. Slovo fašiang pochádza z nemeckého „vast-schane“, čo značí niečo ako „posledný nápoj“, odkazuje sa tak na príchod pôstneho obdobia pred Veľkou nocou. Pôvodne boli fašiangy známe ako mjasopust, český masopust, ktorý označoval koniec jedenia mäsa pred pôstom.

■ FAŠIANGOVÉ OBRADY

V tomto období sa uskutočňovala aj väčšina svadieb, vrcho-

lili zabíjačky či tanečné zábavy a prebiehali rôzne iniciálne obrady. Fašiangy v mestách dostali inú podobu, vychádzali z tradícií mestských stredovekých a renesančných slávností, ktoré mali svoje korene v starorímskych slávnostiach karnevalového typu. Do spoločnosti prijímali mládencov a dievčatá, učni sa po prejení niekoľkými náročnými skúškami počas bohatých cechových zábav stávali tovarišmi, cechy volili nových cechmajstrov. Na dedinách sa konali mládežnícke zábavy, na sprievodoch, ktoré im predchádzali, sa v minulosti zúčastňovali najrôz-

nejšie ručne zhotovené masky, k najstarším patrili muži preoblečení za staré ženy alebo cigánky, mladuchu a mladého zaťa... Tradičné masky – turoň, koza, kôň, medveď, slameník – symbolizovali mužskú silu, plodnosť, úrodu. Masky predvzdávali najčastejšie smrť a ožitie zvierata, čo malo vyjadriť obnovu, prebúdzanie prírody k životu po zime. Nesmeli chýbať tanečné rekvizity, ako boli zvonce a hrkálky. Mládenci – fašiangovníci – prezlečení do masiek sa poslednú fašiangovú nedeľu vydávali na obchádzku z domu do domu, v ruke držali ražeň alebo šablu, na ktorú im ľudia napichovali slaninu,

Galéria mesta Bratislavy, ale tiež aj Oravská galéria v Dolnom Kubíne pripravili v tomto fašiangovom čase výstavy zo svojich zbierok, ktoré sa tematicky viažu na toto obdobie vrcholiacich zábav, maškarných sprievodov a pochovávaní basy.

klobásu, dávali im vajcia, pálenku a peniaze na spoločné posedenie. K typickému pečivu patrili smažené šišky, pampúšky a fánky.

■ POCHOVÁVANIE BASY

Svojské tradičné vinšovačky a masky mal pomaly každý slovenský región alebo obec. Bujaré veselie vrcholilo vo fašiangový utorok, posledná muzika bola spojená s pochovávaním basy. Pri tomto symbolickom pohrebe veselíaci sa chasa a v nej najväčší huncúti i najtalentovanejší herci v prestrojení za farára, organistu a kostolníka uskutočnili obrad, pri

ktorom bolo veľa plaču, smiechu a zábavy všetkých prítomných. Keď je basa pochovaná, môže sa začať pôst. Obdobie veľkonočného pôstu sa začína Popolcovou alebo Škaredou stredou. Pôst mal pomôcť človeku nájsť cestu k duchovným hodnotám, veriaci si na prijatie sviatosti v tento deň obliekali v zmysle prvokresťanských tradícií kajúci odev a posýpali sa popolom. Zvyk posýpať sa popolom pretrval dodnes, no už len symbolicky, keď kňaz urobí popolom krížik na čelá veriacich.

O tom všetkom sú diela na výstave Fašiangová kompánia v Župnom dome Oravskej galérie v Dolnom Kubíne.

Anton BLAHA: Ako som zachránil dedičstvo Kennedyovcom Ak neveríte, v knižke je jasný dôkaz

KNIHA TÝŽDŇA

Nebol by to Anton Blaha, vyhľadávaný advokát a majster metafory, keby nepoužil názov, aký pobaví. Jeho najnovšia knižka opäť zavedie čitateľa do populárneho a napínaveho prostredia súdnych sporov. V predslove autor uvádza, ako sa dostal k písaniu justičných príbehov. „Ten prvý ešte v jeseni 1989, keď som sa presvedčil na tragédii mladého muža, ktorý nezmyselne vraždil, že trest smrti je nehumánny a mal by byť zrušený.“ Samotná táto veta dokazuje, že autor svojím humanistickým nazeraním na trest smrti bol oveľa ďalej než vtedajšia spoločnosť.

Každý z príbehov je obrazom spoločnosti v istom čase. Vo vyhrotenom období života človeka. Nie každý berie súdnu žalobu ako poslednú možnosť nápravy krivdy. Sú aj takí, nad ktorými sa nedokážeme prestať čudovať. A pobavia nás.

Autor ako prvé zaradil zamyslenie o treste smrti z roka 1989. V tom čase Česko-Slovensko patrilo k vyše sto krajinám, kde trest smrti pretrvával. Samozrejme, nasleduje príbeh o záchrane dedičstva Kennedyovcov. Je taký pútavý ako všetky ostatné poviedky – príbehy v knižke. Núti čitateľa čítať ďalej a ďalej. A nie je to len samotný príbeh, ale najmä spôsob spracovania, aký mu dáva ľahkosť čítania a miernu iróniu. Ba aj uchoopenie dobovej atmosféry so všetkým, čo k nej patrí, robí Blahovo dielo zaujímavým i užitočným čítaním. Napríklad veta: „Ustarostený pán priniesol so sebou dve tašky, či presnejšie povedané dve aktovky, lebo igelitky ešte u nás neboli a kto ich mal, schovával si ich a nerozdával.“ A v týchto taškách priniesol dôkazy o tom, že dedičstvo Kennedyovcov patrí jeho synovi. Veľký proces, o nič menší ako ten, v ktorom Blaha zachránil pre štát majetok v reštitučnom spore, ktorý bol z hľadiska jeho majetkovej, spoločenskej a kultúrnej hodnoty po roku 1990 u nás najväčší. Tento príbeh je zasa svedectvom lásky autora k umeniu, histórii a pravde. Knižka sa končí príbehom, ktorý uvádza ako Mój posledný prípad. Azda to nebude aj posledný príbeh v jeho bohatej literárnej činnosti.

Eva ZELENAYOVÁ

MEDAILÓN

Šesťdesiat rokov oslávil prvý februárový deň kňaz a národovec Ján KOŠIAR. Rodák z Levoče sa vybral za svojím kňazským snom v osemdesiatych rokoch – v roku 1983 emigroval do zahraničia a v Ríme študoval filozofiu a teológiu. V roku 1987 ho pápež Ján Pavol II. vysvätil za kňaza.

Čože je to šesťdesiatka?!

V Ríme bol blízkym spolupracovníkom biskupa Pavla Hnilicu a pôsobil v hnutí Profratribus. Spolupracoval aj s Vatikánskym rozhlasom a BBC. Po návrate na Slovensko v roku 1990 vyvinul bohatú publikačnú činnosť ako redaktor periodika Profratribus, neskôr bol zástupcom šéfredaktora Katolíckych novín. V rokoch 1996 – 1999 pracoval v Slovenskej televízii. Potom do roka 2005 bol redaktorom Vatikánskeho rozhlasu. V rokoch 2008 – 2013 pôsobil v diplomatických službách Zvrchovaného rádu maltézskeho rytierov v bieloruskom Minsku. V septembri 2003 ho pasovali za rytiera Rádu Božieho hrobu v Jeruzaleme.

Celý čas úzko spolupracoval s významnými slovenskými katolikmi po celom svete. Bol aj literárne činný. Napísal a vydal knihu Ján Pavol II. – prorok našich čias (2003), Dva svätí pápeži (2015), Štyridsať rokov slovenskej cirkevnej provincie (2018) a spolupodielal sa aj na ďalších dielach. Je členom Slovenského zväzu protikomunistického odboja a od roka 2014 podpredsedom medzinárodnej organizácie politických väzňov vo východnej Európe Interasso. O jeho veľkosti svedčí aj fakt, že k jeho šesťdesiatke mu prišiel aj pozdravný list od pápeža Františka.

Keď sa vrátil z pôsobenia v zahraničí, arcibiskup Ján Orosch ho vymenoval za výpomocného duchovného v Trnave. Svoje okružie životného jubileum oslávil prácou, v trnavskej Bazilike svätého Mikuláša celebraval svätú omšu za prítomnosti arcibiskupa Jána Sokola.

Zeláme mu veľa zdravia do ďalšej šesťdesiatky!

Ludovít KUSAL

HUMORESKA

Boli časy, keď s príchodom zimy sa detičky tešili na svätého Mikuláša a leštili topánky. Prichádzal s kádrovčikmi – čertom a anjelom, ktorí pripomenuli detičkám všetky lotroviny spáchané cez rok. V topánkach na okne sa ráno objavili čokoládky, ovocie, nikdy nie sľubované uhlie a varecha pre zlé deti. Romantika... S príchodom socializmu Mikuláš stratil svoju svätosť a zmenil sa na ďalšieho rozdávača – Deda Mráza. Mierne pedofilne ladený bradáč s krehkou Snehulienkou prichádzal z Čukotky. Na saniach ťahaných štvorzáprahom sobov. Nezištne rozdával darčeky, aj keď je otáznne, kde ich na Čukotke v období budo-

vania komunizmu zohnal. Svoj boj však na Slovensku definitívne prehral s príchodom kapitalizmu. Vrátil sa na Ďaleký východ a svoje miesto uvoľnil spomínanému starému

roka. Keď neobťažuje on, obťažujú jeho domáce zvieratá – soby, losy alebo čo to je. Vrcholom obťažovania a nevkuho bol istý obchodný reťazec, ktorý svojich zamestnancov vo via-

vezvita v USA – Yaleova univerzita, prestala vyučovať dejiny výtvarného umenia. S dôvodom sa dá len súhlasiť – je to veľmi biela téma. Väčšina významných umelcov boli muži, bieli

dôvodov katedru kvantovej fyziky, biochémie, jadrového inžinierstva... Je nádej, že katedra dejín literatúry prežije. Vďaka Rusku, keďže Puškin bol pravnikom černocho cára Petra Veľkého. Vianočnú „kultúru“ z Ameriky sme prevzali v relatívne krátkom čase. Dá sa predpokladať, že prevziať metódy Yaleovej univerzity tiež nebude dlho trvať. Zrušíme všetky technické univerzity, na humanitných zostane pár etnologickej pracovisk a Účelové zariadenie STU v Gabčíkove. Úspory v rozpočte ministerstva školstva budú obrovské. Peniažky sa zídu. Finančník a dobrodej Soros ide vraziť miliardu dolárov do progresívneho školstva na celom svete. Prídáme sa aj my. Nech je aj naša nová generácia progresívne osvietená.

Milan ČASNOCHA MIKŠ

Miliardárov príspevok progresívnemu školstvu

pánovi s červeným nosom s poetickým menom Santa, Santa Claus a podobne. Klauska sme si po prevrate tiež zažili a spomienky na neho sú jemne rozpačité. Taký červený nos sa nezískava zo šoférovania kamiónov s nealkoholickými nápojmi z Ameriky. Jeho správanie je čistý stalking, po slovensky trestný čin nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 Tr. zák. od októbra do konca každého

nočnom období ozdobil korunkami na hlavu v podobe sobích parožkov. Zjavná dôchodkyňa, vypomáhajúca v pokladni za pár euro, na šedinách červenobiele parožky, všadeprítomná otravná melódia amerických kolied. Média starému pánovi síce vytvorili obrovský priestor v televíziách a vo filmoch, ďaleko to, chvalabohu, starý pán nedotiahne. Má smolu, je beloch a muž. Druhá najvýznamnejšia uni-

muži a Európania k tomu. Da Vinci, Tizian, Rembrandt, Picasso, Repin, Benka. To sa nenosi a blíži sa to k nám. Istý muž v Nemecku dostal pokutu kvôli inzerátu, v ktorom ponúkal byť na prenájom len Nemcom. Autobusár dostal výpoveď pre reklamný nápis. Na boku autobusu mal nápis – tento autobus šoféruje Nemec. Dá sa očakávať, že univerzita v dohľadnom čase zruší z rovnakých

Ferdinand HLOŽNÍK bol presvedčený, že pravdivé dielo vzniká najmä z vlastného vnútra a poznania

Ani po smrti neostal od brata Vincenta odlúčený

Dušan MIKOLAJ – Foto: archiv autora

V galérii Nedbalka, ktorá spravuje a prezentuje diela významných predstaviteľov národnej výtvarnej moderny a ich nasledovníkov, je do tretieho mája otvorená výstava Ferdinanda Hložníka (narodil sa vo Svederníku 18. novembra 1921, zomrel 27. februára 2006 v Bratislave). Kurátor a autor rozsiahleho galerijného katalógu prof. Ľudovít Petranský nazval výstavu Tvorba ako genéza vlastnej identity a po vlnajšom pripomenutí storočnice Hložníkovho brata Vincenta (bol o necelé dva roky starší, narodil sa 22. októbra 1919, zomrel 10. decembra 1997) takto koncepcie dokresľuje profil dvoch najstarších detí spomedzi piatich, o ktoré sa starali ich rodičia Imrich Hložník a Mária, rodená Puškárová.

Ľudovít Petranský teraz kompletizuje monografiu o Ferdinandovi Hložníkovi (má vyjsť toto leto). Pri jej príprave si všima aj okolností, aké súčasní historici umenia pri charakterizovaní umelcovho diela už nepovažujú za významné. Buď sa im nežiada siahať do hlbín pamäti rodiny, rodu, bezprostredného okolia, alebo osobný život umelca od jeho útleho veku azda vedome odsúvajú kamsi do zabudnutia. Pri čítaní ešte nikde nepublikovaných textov tohto vedca a dlhoročného pedagóga sa dozvedáme, že hlava tejto vetvy Hložníkovcov mala malú živnosť. Ako tesársky majster a rezbár dobre kreslil, mal teda dostatok pochopenia i pre svojich synov, ktorých kreslenie vábilo od útleho veku. Ich matka pochádzala z rozvetvenej rodiny, ktorej členovia si radi a pekne zaspievali.

■ V PODNETNEJ ATMOSFÉRE

I tieto rodičovské danosti podnetne vplývali na deti. Pravda, popri príkladnom plnení každodenných povinností, aby početnú rodinu nasýtili a zabezpečili im podmienky na dôstojné spolunažívanie. Žiaľ, prejavilo sa to i na ich zdravotnom stave. Otec sa tvrdo robotou udrel k predčasnej smrti. Zomrel v roku 1940 na zákernú chorobu, keď nemal ani päťdesiat rokov. O päť rokov neskôr, vo veku štyridsiat sedem rokov, zomrela matka na tetanus. Viaceré povinnosti v rodine prechádzali na najstarších chlapcov.

„Aká chudoba nás obklopovala v detstve, koľko trápenia mal otec s nami, a predsa bol vždy plný lásky a svojím spôsobom bol básnik,“ citili vtedy a aj toto poznanie im pomáhalo bez láskavej prítomnosti rodičov. Rovnako vedomie, že prežili pri nich pokojné a na citové podnety plnohodnotné detstvo. V pamäti im ostávali každodenné udalosti, keď sa sýtili ľudskou atmosférou rodinného zázemia a prvými očareniami rozprávku, spomienkovým rozprávaním, biblickými príbehmi. Vo vidieckom prostredí sa s kamarátmi družili pri pasení kráv a iných povinnostiach, pri hrách spoznávali prírodu v okolí Váhu, do ktorého sa vlieva riečka Dlhopotka, na poliach, vrškoch, v lese. Roľnícke prostredie Svederníka malo čarovnú atmosféru, závažne vplývalo na ich celoživotnú tvorbu.

„Motám sa v spomienkach na svoje detstvo, motám sa kdesi v rodnom kraji a vychádza mi to akosi takto: Pohodená stará drotárska krošňa na pôjde, záveje snehu, treskúce mrazy, severák a svedernícki furmani zväzajú na saniach drevo z kysuckých hôr cez Semeť až k nášmu Váhu. V hlbokej noci sa vracajú so spatenými koňmi ako z iného sveta,“ opisoval svoje zážitky Ferdinand Hložník.

Vo vnútri budúceho umelca sa rodil jeden z ikonografických okruhov jeho diela. V pamäti mu navždy utkveli „zákutia“ nevelkého milovaného Svederníka. Bol tu pôvabné murované aj drevené stavby s dominantnou štítovou strechou, rímsami, nadčasovou krásou drevených plotov, jednoduchými aj dekoratívnymi malými oknami. V ich blízkosti sú dodnes funkčné pivničky. Nesmierne inšpiratívne na neho pôsobili ikonické roľnícke dvory plné krňáčiek na zväzanie

O kultivovanom maliarstve Ferdinanda HLOŽNÍKA na rozdiel od jeho staršieho brata Vincenta sa na škodu vecí menej hovorí azda aj preto, že v istom období venoval paletu motívom oslobodzovacieho boja proti fašizmu. Jeho výtvarný prejav je však výsostne kultivovaný a farebne harmonický.

Ferdinand HLOŽNÍK: Na paši, tempera 1974

dreva, kónských pluhov, poľnohospodárskych brán, kolies z voza, drevených rebríkov i hrablí, kôš či rebrniakov. To všetko sa ako znak aj symbol uchovalo v jeho neskorších obrazoch.

■ NA CESTE ZA UMENÍM

„Ale do jeho obrazov sa vkladali aj architektonické a stavebné svedectvá,“ dodáva Ľ. Petranský. „Takmer význam erbu pre neho predstavovali kaplnky Panny Márie Lurdskej a sv. Štefana. Ich tvar sa predovšetkým od sedemdesiatych rokov minulého storočia v rôznych kompozíciách často objavoval v jeho diele. Maliar nechápal toto poslanstvo v stave hibernácie, neinterpretoval ho len ako určitý resentiment na čarovný závoj detstva. Rozličné prvky duchovného aj hmotného charakteru totiž obsahujú množstvo posolstiev, symbolov a znakov, archetypov, 'hovoriacich' o problémoch života a smrti, lásky, priateľstva, zápasov, víťazstiev i prehier.“

Chlapcov záujem o kreslenie naberá na vážnosti v školskom vzdelávaní pri učiteľoch, ktorí v konaní svojich zverencov spoznávali korene ich talentu, potvrdali im obzory, odkiaľ mohli zazrieť svet uchopiteľný vlastnou tvorivosťou. Takto všeobecnejšie možno opísať prvé kroky Fera, ako ho volali priatelia, na ceste k umeleckým vyjadreniam. Za týmto cieľom šliapal Ferdinand Hložník z rodnej obce najprv popri Váhu na bicykli sedem kilometrov do Štátnej československej reálky Jána Palárika

v Žiline. Sedem kilometrov ta, rovnakú diaľku, prirodzene, nazad. Počas jarných a jesenných mesiacov aj v zime, cez celé štúdium – od roka 1934 až po jeho završenie skúškou z dospelosti v roku 1942 (to už bolo na Štátnom slovenskom gymnáziu). Spomínal si najmä na staršieho brata maliara a grafika Andreja Barčíka a fotografa Igora Grossmanna. Zo Žiliny pochádzali aj výtvarník Fero Král a ďalšia budúca fotografka Magdaléna Robinsonová.

Okrem kreslenia zaujali mladého Hložníka v škole hodiny dejepisu, zemepisu, prírodopisu aj úvod do filozofie. V roku 1942 uzatvoril štúdium a v zimnom semestri 1942/1943 nastúpil ako riadny študent na Odbor kreslenia a maľovania Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave (vzápätí bol premenovaný na Oddelenie kreslenia a maľovania). Zvolil si aprobáciu s možnosťou pedagogického pôsobenia na stredných školách a ku kresleniu si pridal kombináciu so zemepisom.

Oddelenie kreslenia a maľovania sa postupne členilo na niekoľko ústavov. Ferdinandovi Hložníkovi boli najbližšie Ústav krajinárskeho kreslenia a maľovania a Ústav figurálneho kreslenia a maľovania.

„Kresba bola vtedy v škole dominantným prejavom,“ hovorí Ľ. Petranský. „V období jeho štúdií tam pôsobili významní maliari: Gustáv Malý (pred ním Martin Benka), Ján Mudroch, Maximilián Schurmann, Dezider Milly. Kvalitne bolo obsadené aj Oddelenie modelovania: sochári Ján Koniarek, Jozef Kostka. Každý z pedagógov

v lete 1957 v horehronskej Heľpe. „Toto Slovensko a jeho ľudia vnikli Ferdinandovi naveky do srdca cez jeho vnímavý zrak. Tu vznikol etnografický, geologický, geografický, teda duchovný pôvod jeho umenia, to dovedna tvorilo genius loci. Tu Hložník začal spoznávať problém hodnoty, ale aj následky hodnotových rozhodnutí, ktoré sú v ľudskom živote odnepamätí. V ňom sa vyjadruje najmä vzťah človeka a jeho slobodných vnútorných procesov k nemu, jeho predstáv, myšlienok i snov,“ načiera Petranský do studnice, z ktorej svedernický rodák tvorivo výtadne čerpal.

Ferdinand Hložník sa už v rokoch vysokoškolských štúdií spoznal a zblížil s viacerými budúci výtvarníkmi. Kamarátstvo s Imrichom Vysočanom prerástlo do rodinného priateľstva. Spriatelil sa aj s Orestom Dubayom, Viliamom Chmelom, Alojzom Klímom, Ervinom Semianom. Pekný dlhoročný vzťah vznikol s Jozefom Šturdíkom, ktorý v škole pôsobil ako asistent. S ním sa neskoršie stal aj členom Skupiny výtvarných umelcov 29. augusta. Z profesorov ho najviac zaujal Ján Mudroch. Hoci s ním sa dostal do kontaktu len v závere štúdiá na Slovenskej vysokej škole technickej, jeho vplyv sa v mnohých smeroch stal pre neho určujúci. „Študenta priťahovalo profesorovo koloristické čítanie, dynamický aj splyvavý rukopis, vnútorný význam kompozície. Rovnako pochopil, že humanistický, protivojnový charakter obrazu môže a musí zužitkovať prvky asociatívneho, a pritom závažného významu. Presvedčil sa, že obraz tohto posolania je nutné vybudovať bez vonkajšieho páťosu.“

Ferdinand HLOŽNÍK: Dedina, tempera 1975

mal pre mladého študenta osobitný význam. Malý mu upriamil pozornosť na možnosti kresby v prostredí krajiny, Schurmann zase poukázal na nevyhnutnosť kresliarskej zdatnosti v stvárnení figúry. V jej celku, detailoch i vo vzájomných vzťahoch.“

■ SPOJENIE S KRAJINOU

V tvorbe Ferdinanda Hložníka sa v rozvetvenej jednote spája bytostný vzťah ku krajine. Aj cez ňu chápal „zmysel i mystérium vývoja moderného umenia“. Popri pôvaboch i biede rodného kraja, pokore a nábožnosti tamojších ľudí sa k nemu neskôr privíjala atmosféra prostredia charakteristického „prelínaním“ štyroch rázovitých oblastí: Kysúc, Liptova, Oravy a Turca. Osobitý vplyv mal na neho tvorivý pobyt

Mudrocha, Dezidera Millyho, Petra Matejku, Ladislava Gudernu, Oresta Dubaya, Ervína Semiana a ďalších. Tiež sochárov, predstaviteľov Generácie 1909, Rudolfa Pribiša a Jozefa Kostku.

■ SKUPINA 29. AUGUSTA

V závere štúdiá na SVŠT mal Ferdinand Hložník dvadsaťtri rokov a stal sa členom Skupiny výtvarných umelcov 29. augusta. Vznikla v Banskej Bystrici práve pri oslavách prvého výročia Slovenského národného povstania a na l. zjazde kultúrnych pracovníkov. Boli v nej predstavitelia zakladateľského pokolenia slovenského moderného výtvarného umenia (Miloš Alexander Bazovský, Ľudovít Fulla), príslušníci Generácie 1909 (Štefan Bednár, Bedrich Hoffstädter, Rudolf Pribiš, Ján Želibský, Peter Matejka, Eugen Nevan) a mladá vlna autorov narodených okolo roka 1919 (Orest Dubay, Ladislav Guderna, Vincent a Ferdinand Hložníkovi, Viliam Chmel a Ervín Semian).

Druhá polovica štyridsiatych rokov bola pre rozvoj výtvarnej kultúry mimoriadne dôležitá. Vtedy si aj Ferdinand Hložník formoval ikonografické a výrazové princípy svojho diela. Výtvarný názor spájal s odporom voči hrôzám vojny a násiliam na ľudskosti. Na dôležitosť získala sila predstavitelstva. Bol presvedčený, že pravdivé dielo vzniká najmä z vlastného vnútra, poznania, filozofického nazerania.

Po promócií v roku 1946 sa stal stredoškolským profesorom na gymnáziu vo Svätom Jure; v roku 1948 prichádza učiť do Bratislavy na Prvé gymnázium na Grösslingovu ulicu. Prioritou jeho práce však už vtedy bola vlastná výtvarná tvorba.

Podmaňujúca etapa života a tvorby F. Hložníka sa začala v „zlatých“ šesťdesiatych rokoch. V tejto atmosfére začalo znieť aj jeho dielo. „Výrazne prispel do úsilia na hraniciach nefiguratívneho a figuratívneho prejavu v polohe aktivizácie vnímateľa.“ Prvú samostatnú výstavu obrazov mal v roku 1962 v Západočeskej galérii v Plzni. Kurátorsky ju pripravil teoretik a umelcov priateľ Ľubor Kára, ktorý venoval zaslúženú pozornosť Hložníkovým prácam. Neskoršie spoločne s významnými zástupcami mladších generačných vrstiev Andrejom Barčíkom, Rudolfom Filom, Rudolfom Krivošom a Milanom Lalahom reprezentoval našu maľbu na výstavných podujatiach v Taliansku.

V októbri v roku 1966 sa uskutočnila prvá Súborná výstava obrazov Ferdinanda Hložníka v Umeleckej besede na Dostojevského rade v Bratislave. Verejnosť sa zoznámila s výsledkami maliarovej práce od dotykov s kubizmom (1946 až 1949), príklonu k optickej vernosti (1951 až 1956) cez oživenie tvorivého programu a hľadania nových výrazových prostriedkov (1957 až 1959) až po vznik výrazne novej etapy rokov 1960 až 1966. Rok po nej udelil Zväz slovenských výtvarných umelcov Ferdinandovi Hložníkovi prestížnu Cenu Cypriána Majerníka, v roku 1976 Cenu Fraňa Kráľa za ilustrácie i za výtvarný sprievod učebníc pre prvé ročníky základných škôl.

Koncom šesťdesiatych rokov začal Ferdinand Hložník chodiť s bratom Vincentom a deťmi na „kresliarske pobyty“ na Oravu. Hneď po príchode navštívili maliarku

Máriu Medveckú a jej manžela Ctibora Belana v Medvedzi. Spoločne vkročili do oravskej prírody, kde vytvorili množstvo kresieb zachytávajúcej jej silu a krásu. Energiou boli nabité aj večerné diskusie v ateliéri u Belanovcov.

Ferdinand Hložník zomrel na mozgovú príhodu vo veku osemdesiatštyri rokov. Uplynulo vtedy deväť rokov od smrti Vincenta Hložníka, pochovali ho v Slávičom údolí v blízkosti brata. Ani po smrti neostali rozlúčení.

Výbor Mladej Matice rokoval v Martine prvý raz v novom zložení S dôrazom na vlastenecký a národný charakter

Text a foto: predsedníctvo Mladej Matice

Vo Výborovni Matice slovenskej v Martine sa posledný januárový deň zišli na prvom zasadnutí členovia novozvoleného výboru Mladej Matice a dozorného výboru Mladej Matice po tom, ako sa v novembri 2019 v Košiciach uskutočnilo valné zhromaždenie tohto záujmového odboru Matice slovenskej. Na valnom zhromaždení v tajných voľbách získal dôveru staronový tandem v zložení: predseda Marek Nemeč a podpredseda Martin Hajník a ďalších jedenásť členov výboru Mladej Matice a päť členov dozorného výboru Mladej Matice.

V úvode prvého zasadnutia prítomných privítal tajomník Matice slovenskej Viliam Komora a všetkým odovzdal osvedčenia o právoplatnom zvolení do mladomatičských funkcií. Pracovnú časť rokovania otvoril a viedol predseda MM Marek Nemeč. Jedným z hlavných bodov programu boli voľby ďalších funkcionárov, ktorými sa stali Jozef Humečník (tajomník MM), Tímea Jančíková (hospodárka MM) a Ondrej Baranec, ktorých zároveň kooptovali za členov predsedníctva MM. Členovia DV MM si zvolili za predsedu Petra Schvanteru a za podpredsedníčku Leilu Bartkovú.

Mladí maticári sa ďalej zaoberali rozpočtom organizácie, ktorý tvorí dotácia z rozpočtu Matice slovenskej a príspevok na činnosť

Aktuálny výbor Mladej Matice po svojom prvom tohtoročnom rokovaní

z členského fondu, vrátili sa k niektorým podujatiam z pestrej činnosti, pri organizovaní ktorých kladú dôraz na ich vlastenecký a národný

charakter a tiež na mladú generáciu. Nosnou témou však boli hlavné podujatia pripravované v roku 2020 – Národný výstup na Kriváň, výročie

generála M. R. Štefánika a viaceré ďalšie, najmä však Národný výstup Mladej Matice. Práve Národný výstup Mladej Matice bude zrejme ťažiskovým podujatím v pestrej palete akcií, ktoré mladí maticári pripravujú. Miesto tohtoročného výstupu ešte nie je definitívne určené, no členovia výboru MM zúžili výber na niekoľko lokalít a vybrali aj tému výstupu, v duchu ktorej sa podujatie poniesie. Debatovali už aj o nasledujúcom výstupe v roku 2021, pričom zaznel návrh, aby sa výnimčne konal v zimných mesiacoch, čo sa stretlo s kladným ohlasom.

Tajomník Matice slovenskej Ján Seman informoval funkcionárov MM o možnosti podávania projektov na rozvoj miestnej a regionálnej kultúry a podpredseda MM Martin Hajník o požiadavkách a povinnostiach vyplývajúcich z pokynov Členského ústredia Matice slovenskej. Prítomní hovorili aj o väčšom sústredení na propagáciu mladomatičských a maticích aktivít prostredníctvom sociálnych sietí a webovej stránky www.mladamatica.sk. V závere zasadnutia členovia výboru MM naplánovali aj ďalšie zasadnutie. Na návrh Ondreja Baranca by sa malo uskutočniť v Bratislave 23. apríla a nieslo by sa v znamení výstupu štúrovcov na Devín. Týmto mladí maticári spoja rokovanie aj s podujatím ktoré sa rozhodli sami zorganizovať.

MATICNÉ DEPEŠE

Učili si svätého Cyrila

Občianske združenie Dedičstvo otcov a Rastic spoločne s Rímskokatolíckym farským úradom Bratislava-Devín pripravili 15. februára popoludní v Kostole sv. Kríža v Devíne slávenie spomienky na 1151. výročie smrti Konštantína – sv. Cyrila, na ktoré slávnostnú svätú omšu celebraval farár Rastislav Čížik z farnosti Bratislava-Staré Mesto. V programe recitoval staroslovenský Proglas herec Jozef Šimonovič a duchovné piesne predniesol gréckokatolícky zbor Kyrillomethodeon. Slávnosť vyvrcholila kladením vencov k pomníku solúnskych bratov od akademickej sochárky Ľudmily Cvengrošovej.

Umelci pri Seine

Slovenský inštitút v Paríži pokračuje aj v tomto roku v trende aktívneho predstavovania slovenskej kultúry a umenia. Od 11. do 14. februára v Bourges viedla Ilona Némethová, profesorka na VŠVU v Bratislave, workshop zameraný na tému cukrovárenského priemyslu, ktorým nadväzuje na úspešnú výstavu Eastern Sugar z bratislavskej Kunsthalle, za ktorú získala Cenu Tatry banky. Prvý raz vystavuje v Paríži svoje diela od 19. do 21. februára známy slovenský abstraktný umelec Ján Vasilko v Galérii Glassbox. Veľvyslanectvo SR v Paríži organizuje v rámci Roka M. R. Štefánika vo Francúzsku 2019/2020 debatný cyklus Slovenský dokumentárny film 60. rokov v stredoeurópskom kontexte – Zlatý vek a už teraz naša kultúrna misia pozýva na 20. marca na koncert Štátneho komorného orchestru Žilina a Speváckeho zboru Lúčnice pri príležitosti sto štyridsiateho výročia narodenia M. R. Štefánika, ktorý sa uskutoční v Kostole de la Madeleine so sólistami Deutscher Oper Berlin Jany Kurucovej a dvanásťročného huslistu Tea Gertlera.

Dotácie na cyklotrasy

V týchto dňoch zverejnilo Ministerstvo dopravy a výstavby SR potešujúcu informáciu pre milovníkov cykloturistiky a všetkých, čo chcú vo svojom okolí budovať cyklotrasy. Rezort dopravy zverejnil zoznam úspešných žiadateľov na svojej webovej stránke a v týchto dňoch s nimi podpisuje zmluvy o poskytnutí dotácií. Peniaze z prvej výzvy podporia tri okruhy projektov – výstavbu a rekonštrukciu cyklotrás, obstaranie projektovej dokumentácie na ich výstavbu a rekonštrukciu a obstaranie súvisiacej cyklistickej infraštruktúry, najmä odstavné miesta na bicykle. V prvej „cyklovýzve“ ministerstva uspelo šesťdesiat jeden žiadateľov, na projekty si rozdelia trinásť miliónov eur. Z výzvy na predkladanie žiadostí o dotáciu na rozvoj cyklotopografie a cykloturistiky postavia úspešní žiadatelia päťdesiat kilometrov cyklotrás, vypracujú projekty na vybudovanie ďalších päťdesiatich kilometrov cykloinfraštruktúry a zabezpečia tisícovstvo odkladacích miest pre bicykle. Pôvodne bolo na cyklovýzvu vyčlenených šesť miliónov eur, pre vysoký záujem ministerstvo dotáciu zvýšilo o ďalších sedem miliónov eur.

Pripravuje Emil SEMANCO

Maticári vo Valči oživilí páračky peria aj svadobné zvyky Radšej hlávku sťať, ako venček sňať...

Ján LUČAN, predseda MO MS vo Valči – Foto: Jaromír MERIAČ

Miestny odbor Matice slovenskej vo Valči v spolupráci s obcou Valča, Hudobným a Vlastivedným odborom Matice slovenskej v Martine a Turčianskym kultúrnym strediskom v Martine usporiadali prvého februára 2020 v Kultúrnom dome vo Valči podujatie Tradičné páračky a svadobné zvyky. Program otvorila starostka obce JUDr. Mária Ondráčková, ktorá je zároveň tajomníčkou MO MS, a pripomenula najmä aktivitu členov miestnych maticiarov pri pripomínaní tradícií a zachovanie pre ďalšie generácie.

Prítomným sa prihovoril aj tajomník Matice slovenskej Viliam Komora, ktorý tiež ocenil úsilie maticiarov a skutočnosť, že si pripomínajú a zachovávajú tradície predkov aj ďalšími podujatiami v priebehu celého roka. Program moderovala Mgr. Miroslava Frolová podľa scenára predsedu MO MS Jána Lučana. V časti páračky sa v rodine manželov Kulichovcov konal posledný večer párania peria, na ktorom sa zúčastňovali po

Záverečná scéna, keď je všetko dohodované a „ruka je už v rukáve“ – mladý pár vykročil na spoločnú cestu životom.

niekoľko večerov najmä susedky, a tak pani domáca sa všetkým poďakovala za pomoc a pripravila patričné pohostenie s konštatovaním, že sa jej podarilo pripraviť dostatok peria do výbavy jej dcérky Terezky. Na záver páračiek sa vrátil domov aj domáci pán s niekoľkými chlapmi, ktorí pripravovali najbližšie fašiangy a dostalo sa im tiež spôsobného privítania a pohostenia. Nasledoval príchod starejšieho ako pýtača

Tradičné páračky a svadobné zvyky vo Valči sa odohrávali v rodine Kulichovcov a ich výsledkom mala byť aj výbava pre dcérku Terezku...

s budúcim zaťom, ktorí prišli požiadať o súhlas a požehnanie domácich budúcim manželom. Mladých si následne odvieďli dievčatá – družičky – s družbami na čepčenie so spevmi, ktorému predchádzalo tradičné dvakrát záporné vyjadrenie mladej nevesty: „Radšej hlávku sťať, ako venček sňať“ a až na tretí raz súhlasila, aby na jej hlávku dali budúci čepiec mladej panej. Nasledovala svadobná hostina so zábavou a po odčepčení bola nevesta odovzdaná ženichovi. Záver podujatia ukončili účinkujúci spoločnými spevmi, ku ktorým sa pridali aj mnohí návštevníci.

Aj po rokoch si ešte pamätáme ako Richard Sulík, predseda SaS a bývalý predseda NR SR ustúpil nátlaku polovzdelačkov a neprajníkov slovenskej štátnosti, ktorí požadovali odstrániť zo sochy kráľa Svätopluka na bratislavskom hrade slovo kráľ a dvojkriž na štíte. Vedecké autority PhDr. Ján Steinhübel, CSc., prof. PhDr. Ján Lukačka, CSc., prof. PhDr. Ján Pauliny, DrSc. v diele Slovensko očami cudzincov jednoznačne uznávajú Svätopluka ako kráľa Cirkev – pápež Ján VIII. v roku 880

vydal bulu Industriae Tuae ako odpoveď na žiadosť posolstva (doručeného arcibiskupom Metodom veľmožom Siemizňom), ktoré zaslal veľ-

ho nazývajú kráľom, znamenitým panovníkom tvorcom veľkej slovenskej ríše. SNN č. 46 str.6 zo dňa 11. 11. 2017 v článku kráľ Svätopluk

Hľadanie pravdy

komoravský panovník Svätopluk. Už v roku 1946 vydala SAV Dejiny Slovenska a Slovákov, autor Dr. František Bokes. Na str. 48 uvádza: „Dobové mienky o Svätoplukovi

najväčší klenot Starodávnej Nitry citujú prof. histórie Martina Homzu. Ten podáva presvedčivé svedectvo o kráľovi Svätoplukovi. Zároveň poukazuje, že odstránenie slova kráľ

a zadebnenie dvojkriža je hanebnou nehoráznosťou. Lotrinsky dvojkriž je tiež symbol národného odporu Francúzov proti fašistom. Všetky dvojkriže sa podobajú na dvojkriž používaný v prvej SR a ten na všetky dvojkriže po Európe. Žiaľ, viacerí naši politici a poslanci nemajú historickú pamäť a sú národne vykorenení. Zo 150 poslancov NR SR koľkí boli, alebo sú členmi Matice slovenskej, koľkí podporujú MS finančne, čítajú Slovenské národné noviny?

Marián IVANKO, Košice

Ochotníci v Strážach inscenovali Kamenný chodníček – ako pred sto rokmi Na scéne nechávajú celé svoje srdce

Text a foto: Ľudmila HREHORČÁKOVÁ

Ochotnícke divadlo v Strážach, čo je časť Popradu, si tohto roku pripomína sto rokov trvania. Zakladateľ ochotníckeho divadla Ozvena Július Maličský (1901 – 1978) otvoril existenciu tamojšieho ochotníckeho súboru hrou Ferka Urbánka Kamenný chodníček. Vyučenému krajčirovi učarovalo divadlo, a tak vďaka nemu vznikla v Strážach tradícia ochotníckeho divadelníctva.

Tou istou hrou si prvého a druhého februára tohto roku pripomenuli výročie založenia súboru miestni ochotníci v divadelnej sále v Strážach. Súčasná

Nevšedné jubileum si v týchto dňoch pripomínali ochotníci zo súboru Ozvena v Strážach, ktorí tak ako pred sto rokmi uviedli na domácej scéne hru Ferka Urbánka Kamenný chodníček.

Ozvena pod vedením Rudolfa Kubusa každý rok pripravuje pre verejnosť výlučne slovenskú klasiku. Kamenný chodníček je priťažlivá hra z hľadiska témy – viny a trestu z minulosti, prekonania nevrávnosti láskou mladých a odpustením starých hriechov. Režisér Rudolf Kubus kontaktom s obecnosťou Strážanov vytvoril rodinnú atmosféru, ktorá vládne aj v divadelnej skupine. Ochotníci v generačnom zastúpení od mladých po dospelých – D. Nemčoková, J. Majzel, M. Rusnáková, Z. Sokolová, L. Olej, K. Lačná, J. Kornaj, T. Vagaš, zvuk R. Matulík, kulisy J. Majzel a J. Skokan, kostýmy A. Skokanová, maskérka L. Kubusová, šepkárka A. Palková, manažér M. Palko vkladajú do divadla celé svoje srdce, a tým si získavajú nadšenie publika. Podmanivé ľudové piesne spolu s kulisami nostalgicky vytvárajú kolorit minulosti tohto malebného mestečka pod Tatrami.

OČAMI MATIČIARA

Členovia Miestneho odboru Matice slovenskej v Kremnici si 11. februára pripomínali storočnicu založenia svojej organizácie. Ako desiaty v poradí na Slovensku oslávil okrúhle výročie veľmi majestátne a so všetkou čťou. Na podujatí sa zúčastnilo matičné a mestské vedenie a tiež aj predstavitelia evanjelickej a. v. cirkvi.

Kremnická storočnica

V úvode predseda MO MS Milan Rybársky udelil pamätne listy MO MS mnohým organizáciám, ktoré pomáhajú chodu odboru v Kremnici. Matica slovenská pri tejto príležitosti udelila striebornú cenu MS Matilde Olbrichtovej, ktorá iniciuje i vo vyššom veku vznik nových kultúrnych a národných podujatí. Mnohé z nich aj sama moderuje. Cenu predsedu Matice slovenskej si za podporu matičných akcií a za aktívnu účasť na nich zaslúžil primátor mesta Mgr. Ing. Alexander Ferenčík. Mimoriadnu cenu MS pri príležitosti stého výročia založenia miestnych odborov udelilo matičné vedenie predsedovi MO MS v Kremnici Milanovi Rybárskemu a aj samotnému miestnemu odboru. Pamätne listy pri tejto príležitosti udelili Vlaste Gyurekovej, Adelinde Kollárovej, Alžbete Vítkovej, Petrovi Weisovi a manželke predsedu MO Anne Rybárskej, ktorá sa nezištnie podieľa na príprave každého matičného podujatia v Kremnici a stará sa o zabezpečenie pohostenia a občerstvenia.

Ondrej BARANEK

vydavatel.sk

SLOVAKIA ONLINE

.tasr.

Štefan MARTINKOVIČ: Láskové slová spolu s melódiou zväčšujú naše radosti...

Festival plný radosti, hudby a úprimných vyznaní

Mária TKÁČOVÁ, riaditeľka Domu Matice slovenskej v Bratislave

Taký bol druhý ročník Záhoráckeho festivalu, ktorý sa uskutočnil deviateho februára v Záhorskej Bystrici. Plný radosti, melódie a lásokvých vyznaní. „Slová našej materčiny, vložené do ľudovej národnej piesne, skloňujú lásku vo všetkých pádoch! Láskové slová zväčšujú spolu s melódiou naše radosti, umenšujú bolesti a trápenia tela i duše, posilňujú ducha, umocňujú vôľu konať dobro,“ privítal všetkých prítomných Štefan Martinkovič, predseda DV MS a predseda MO MS v Záhorskej Bystrici.

Festival organizovala Matica slovenská pod gesciou Miestneho odboru MS a Mestská časť Bratislava-Záhorská Bystrica, za ktorú sa pri doznievaní piesne Kópala studienku prihovoril i starosta mestskej časti Jozef Krupa. „Hudba je to, čo dáva myšlienke krídla,“ zdôraznil a pozval návštevníkov zo Záhoria i širokého okolia vypočuť si obľúbené melódie.

Preplnená sála bola skvelou vizitkou nielen toho, že Záhoráci milujú hudbu, ale zahŕňajú priazňou aj tých, ktorí ju prišli odprezentovať – spevácky súbor Bystričan zo Záhorskej Bystrice i Záhorské trio. Obe telesá sú miestnym dobre známe a, samozrejme, očakávanie nesklamali. Piesne ako Za našim huménkem... alebo Veľká láska si pospevovali mnohí. Vzácny hosťom podujatia bola ľudová speváčka Olga Baričičová s kamarátmi z Holiča. Jej lahodný lyrický spev a nádherný moravský kroj vyšperkovali atmosféru, ktorú ešte umocnila ženská spevácka skupina Loza z Lozorna. A svoju nošu zábavy priniesli aj muži. Mužský spevokol Lansper zastúpil región slepeho ramena rieky Moravy, ktorého rovnomenný názov nesie. Ako sami hovoria „Víme zpívat bez muziky i s muziku!“ A predviedli to bravúrne. Môžeme sa o tom presvedčiť aj 15. februára 2020 v celoštátnej súťaži Zem spevia. Napokon Zuzana Brezánska v tekovskom kroji bola skutočnou ozdobou festivalu. Mladá

Na druhom ročníku Záhoráckeho festivalu pobavili jeho účastníkov viaceré folklórne zoskupenia aj jednotlivci. Mimoriadny zážitok zanechalo vystúpenie Olgy BARIČIČOVEJ s kamarátmi z Holiča, ktoré atmosféru podujatia doslova vyšperkovalo.

vek, silná hlasom a presvedčivá podaním piesní si hneď získala sympatie divákov. Bez dychu sledovali jej vystúpenie. Rovnako si získala srdcia prítomných cimbalová skupina Ľudovka z Bratislavy. Takže spokojní organizátori prostredníctvom Š. Martinkoviča už len dodávajú: „Skrze národnú ľudovú pieseň milujeme

svoju vlasť a domov našich detí a domovinu našich otcov, ktorá povznáša našu hrdosť na časy minulé a dvíha odhodlanie na časy budúce...“

Verme, že časy budúce prinesú čo najviac ročníkov mimoriadne vydareného Záhoráckeho festivalu. Veď odhodlaní sme už teraz všetci.

URBÁRSKE SPOLOČENSTVO ŽABOKREKY – POZEM. SPOL.,

so sídlom 038 40 Žabokrek 145, v zastúpení Ing. Emilom Rišianom, predsedom spoločenstva, oznamuje svojim podielníkom, že 20. marca 2020 o 16. hodine v sále Kultúrneho domu obce Žabokrek sa uskutoční riadne valné zhromaždenie.

PROGRAM:

- Prezentácia účastníkov (16. – 17. h)
- Otvorenie (17. h)
- Voľba volebnej, mandátovej, návrhovej komisie, zapisovateľa a overovateľov zápisnice
- Správa o plnení uznesenia zo zasadnutia valného US Žabokrek, konaného 29. marca 2019
- Hodnotiaca správa o činnosti US za rok 2019
- Správa lesného hospodára
- Schválenie ročnej uzávierky za rok 2019 (správa účtovníčky a správa dozornej rady US)
- Správa mandátovej komisie
- Doplnňovacie voľby do výboru a dozornej rady za odstupujúcich a zosnulých členov (1 výbor a 1 DR)
- Diskusia
- Vyhodnotenie výsledkov volieb výboru a dozornej rady
- Návrh na uznesenie
- Záver

Žiadame vás o účasť!

Ak sa nebudete môcť zúčastniť na valnom zhromaždení, prosíme vyplniť splnomocnenie na zastupovanie vašej osoby.

R - 2020008

AKO SI PREDPLATIŤ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

objednávajú telefonicky:

043 / 3812 838

0918 / 904 925

emailom: snnredakcia@matica.sk

cez formulár:

www.snn.sk/index.php/predplatne

poštou: Slovenské národné noviny

P. Mudroňa 1, 036 01 Martin

Ročné predplatné:

28,- €

Polročné predplatné:

14,- €

Štvrťročné predplatné:

7,- €

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ

Kým sa nám nazbierajú odpovede na predošlé kvízové otázky v SNN, neradi by sme prerušili túto našu kontaktnú rubriku. V tomto čísle vám teda položíme otázku bez zverejnenia mien výhercov z predošlých vydaní. Pravdaže, nabudúce to urobíme... Spojenecké letectvo podniklo na samom konci vojny niekoľko náletov, ktorých vojenský účel bol sporný. Takto napriek žiadostiam napríklad Spojenci zničili rafinériu v Dubovej napriek tomu, že mali informáciu, že má slúžiť budúcom povstaniu proti fašistom. Rovnako spojenecké nálety značne poškodili Škodu Plzeň a k celkom zbytočným až nezmyselným možno priradiť bombardovanie Drážďan, kde nebol nijaký dôležitý vojensko-priemyselný objekt, ako o tom píše historik Ivan Mrva.

• Koľko náletov spojeneckých bombardérov zasiahlo toto výstavné mesto s mnohými architektonickými pamiatkami?

Svoje odpovede posielajte na redakčné kontakty našej administrátorky Ľubici Rišiaňovej do 28. februára.

(se)

PRIPOMÍNAME SI

22. februára

– storočnica slovenského historika a politika Samuela Falšana (1920 – 1991)

– cyklista Peter Velits má tridsať rokov

23. februára

– štyristoosemdesiatpäť rokov od narodenia Petra Bornemisa (1535 – 1584) z Rohožníka, zástancu reformácie, ktorý sa však nepriklonil ani k Lutherovi, ani ku Kalvinovi, ale prenasledovali ho rovnako, najmä keď začal propagovať a na šírenie svojich myšlienok používať knihtač

– dvestoosemdesiat rokov od narodenia prešovského vydavateľa kníh a učebníc Jána Mateja Korabinského, absolventa evanjelickej školy v Bratislave (1740 – 1811)

24. februára

– stodeväťdesiatpäť rokov, čo umrel jeden z významných vojenských hodnostárov rakúsko-uhorskej armády slovenského pôvodu generál Leopold Pálfi (1764 – 1825)

25. februára

– v severnej stene Malého Kežmarského štítu zahynul pred dvadsiatimi rokmi (2000) významný slovenský horolezec Pavel Pochylý, prezývaný Pavúk

26. februára

– stodvadsať rokov od narodenia matičiara, literárneho historika a kritika, dlhoročného správcu knižnice MS, spoluautora pravidiel slovenského pravopisu Antona Agustína Baníka; svoju knižnicu, ktorá mala asi stotisíc zväzkov (!), daroval Matici slovenskej (1900 – 1978)

– pred sto desiatimi rokmi sa v Trnave narodila Viera Markovičová-Zátarecká, autorka rozprávok, poézie, divadelných a rozhlasových hier (1910 – 1953)

– Ali Brezovský, skladateľ populárnej hudby, má osemdesiat rokov

27. februára

– stodesať rokov (1910), čo začal Milan Hodža v Budapešti vydávať Slovenský denník, určený najmä robotníkom, roľníkom remeselníkom

– deväťdesiatpäť rokov, čo na narodil legendárny cyklista Vlasto Ružička (1925 – 1985)

– rímskokatolícky biskup Stanislav Stolárík má šesťdesiatpäť rokov

28. februára

– stoštyridsaťpäť rokov od narodenia slovenského hudobného skladateľa Viliama Figušu-Bystrého (1875 – 1937); pochádzal z rodiny remenárskeho majstra, vyštudoval učiteľský ústav v Banskej Štiavnici a Hudobnú akadémiu v Budapešti, kam ho ako mimoriadne talentovaného škola poslala; pozoruhodná je aj jeho zbierka ľudových piesní, ktoré upravil pre orchester a sólo spev, Tisíc slovenských ľudových piesní

– storočnica veľkého scénického výtvarníka, dlhoročného scenografa SN Ladislava Vychodila (1920 – 2005)

– stodesať rokov od narodenia básnika a literárneho kritika Michala Chorváta (1910 – 1982), vynikajúceho prekladateľa francúzskej literatúry, dlhoročného šéfredaktora Kultúrneho života, časopisu, ktorý po krutých päťdesiatich rokoch začal udávať tón v slovenskej demokratizujúcej sa tlači

– pred päťdesiatimi rokmi v Banskej Štiavnici zomrel maliar a publicista Jaroslav Augusta (1878 – 1970)

(jč)